

Årsrapport 2010 från
Tåkerns Fältstation

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt delta i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande:	Bengt Andersson Åkerstigen 6 599 32 ÖDESHÖG	0144 - 108 72 lago.andersson@telia.com
Vice ordf:	Tommy Tyrberg Kimstadvägen 37 610 20 KIMSTAD	tel 011-532 30 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
Sekreterare:	Lars Gezelius S. Krängevägen 16 585 99 LINKÖPING	070-325 12 88 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
Kassör:	Jan Henriksson Bondegatan 15 A 595 52 MJÖLBY	0142-138 63 janne.bittan@bredband.net

Ledamöter:

Ellen Hultman Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 070-377 65 99 ellen.hultman@ lansstyrelsen.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 014030453@telia.com	Tommy Berg Norra vägen 57 596 33 ÖDESHÖG 0144 - 104 71 tommyberg46@hotmail.com	Karl-Martin Axelsson Bommedal, Åbacka 590 48 VIKINGSTAD 013-13 93 53 karl-martin.axelsson @lansstyrelsen.se
---	--	--	--

Suppleanter:

Joakim Wallin Rökingestigen 38 590 71 LJUNGSBRO 070-550 21 18 jocke1068@yahoo.se	Ruben Brage Tröskaregatan 90 583 34 LINKÖPING 013-15 87 42 070-345 21 17 mail@rubenbrage.se	Kim Arrio Dagsbergsvägen 8b 603 50 NORRKÖPING 076 - 835 86 88 swespy_kim@hotmail.com
--	--	--

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Medlemsavgift: Avgiften 2012 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Årsrapport 2010 från Tåkerns Fältstation

Redaktörer: Lars Gezelius och Lars Nilsson

Linköping 2011. ISSN 1650-3058
Meddelande nr. 88 från Tåkerns Fältstation.
Rapport till Tåkernfonden.
Upplaga: 70 ex.

Annual report 2010 from Tåkern Field Station, Sweden

Contribution No. 88 from Tåkern Field Station.
Report to the Tåkern Fund.

De årliga rapporterna som publicerats sedan 1990 har haft lite olika namn. Till en början hette de "Fältarbete" (1990-1997). Sedan kom namnet "Fåglar i Tåkern. Fältarbete" (1998-1999) och rapporten registrerades med ett ISSN nummer hos Kungliga biblioteket. Eftersom det inte alltid bara handlar om fåglar kändes benämningen Fåglar i Tåkern inte helt korrekt. Från och med 2000 heter den kort och gott "Årsrapport från Tåkerns Fältstation". Arter på rödlistan anges med hotkategori i rubriken. (EN - Starkt hotad, VU- sårbar, NT - nära hotad).

Tåkerns Fältstation stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.
Tåkern Field Station is financially supported by the Tåkern Fund.

Omslag/Cover: Brun kärrhök/Marsh Harrier.
Foto: Johan Träff

Innehåll	Sida
Verksamheten 2010.....	4
Väder.....	5
Doppingar.....	6
Rördrom.....	7
Knölsvan.....	8
Gåsräkningar.....	9
Sädgås.....	10
Kanadagås.....	10
Grågås.....	11
Skedand och årta.....	12
Snatterand.....	13
Simfågelräkningar.....	14
Brun kärrhök.....	17
Småfläckig sumphöna.....	18
Trana.....	19
Skrattmåsa.....	20
Fisktärna.....	21
Svarttärna.....	22
Trastsångare.....	23
Vassångare.....	24
Skäggmes.....	25
Pungmes.....	26
Ringmärkning.....	27
Punktrutt - Tåkern runt	28
Inventering av strandängar.....	29
Charlottenborgsmaden.....	30
Lövängsborgsmaden.....	31
Renstadmaden.....	32
Kvarnängen.....	33
Bankängen.....	34
Svanshals äng.....	35
Sjötuna äng.....	36
Furåsa-Hov, Säby.....	37
Herrestad äng.....	38
Källstad hoparbete.....	39
Yxstad, Åsby.....	40
Fågelinventering i Lorbyäckens delta.....	41
Övriga obsar 2010.....	42
Förteckning av meddelanden.....	43

Verksamheten 2010

Fältstationsåret 2010 var traditionellt med inventeringar, räkningar och ringmärkning. De sociala faciliteterna förbättrades då trädgården fick uppdaterad grillplats med nya bänkar. Ett 20-tal personer har engagerat sig varav några nya kommit till. Det internationella inslaget fanns även 2010 med medarbetare från Lettland. Ingen ny art för Tåkern sågs detta år men sällsyntheter som stäpphök och busksångare noterades. Under hösten kom äntligen beskedet från regeringen - klart för Länsstyrelsen att starta bygget av ett naturum vid besöksområdet Glänås! Stationen var bemannad 118 dagar, mest i juni-augusti. Under året noterades enligt Svalan 190 arter vid sjön.

Januari - mars

Stationen var bemannad endast sju dagar denna hårda vinter. Två vinterfågelrutter genomfördes i början av januari, Tåkern Runt (trettonde året) och Omberg (elfte året). En örnätel etablerades öster om Glänås och vid fågeltornet bedrevs småfågelmätning. En skidtur i Renstad yttres vassar gjordes i mars. I mars genomfördes en gåsräkning. Personal var Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner och Lars Gezelius.

April-maj

Under april var stationen bemannad 12 dagar. En gåsräkning genomfördes. Inventeringarna av strandängarna påbörjades, liksom kartering av brun kärrhök, rördrom och trana. Under maj var stationen bemannad 10 dagar. Strandängarna inventerades, grågåskullar räknades och karteringen av skäggdopping, skedand, årta, snatterand, pungmes, trastsångare, skrattmåsar och tärnor påbörjades. Holkarna vid Kvarnstugan och Glänås kollades. Personal under månaderna var bl.a. Lars Nilsson, Joakim Wallin, Adam Bergner och Lars Gezelius.

Juni-juli

Under juni var stationen bemannad 16 dagar. Arbetet under perioden dominerades av inventeringar av häckande fåglar på strandängarna, trastsångare, vassångare, rördrom, måsar, tärnor, doppingar, trana och pungmes. Punktruttsinventeringarna "Tåkern runt" och Omberg genomfördes. Inventeringarna ute i sjön omfattade totalt 14 paddelturer fördelat på Renstad yttre 3, Prästören 1, Tovören/Svälinge 4, västra vassarna 2, östra delen 1, Källstadviken 2 och Lorbydeltat 1. Ringmärkning av boungar av skrattmåsar, fisktärna, svarttärna, pilgrimsfalk, brun kärrhök och holkhäckande fåglar bedrevs. Den traditionella nattsångarinventeringen genomfördes 3 juni.

I juli var stationen bemannad 26 dagar. Den standardiserade ringmärkningen vid Renstad kanal startade och fångst bedrevs under totalt 22 morgnar. I övrigt inventerades knölsvan och rastande vadare. Personal var Anders Olovsson, Joakim Wallin, Lars Gezelius, Adam Bergner, Karl-Martin Axelsson samt Daina Feldmane från Lettland.

Augusti-september

I augusti var stationen bemannad 20 dagar och i september 13. Personal var Karl-Martin Axelsson, Kim Arrio, Adam Bergner, Lars Gezelius och Joakim Wallin. Två tyska limnologer gästade stationen under några veckor. Två simfågelräkningar samt tre gås- och tranräkningar genomfördes. Ringmärkning vid Renstad kanal bedrevs 19 morgnar i augusti och tio i september.

Oktober-december

Under perioden var stationen bemannad 14 dagar. Fem gåsräkningar och en simfågelräkning genomfördes. I december genomfördes dessutom en örnräkning. Ringmärkning bedrevs vid Renstad kanal sju morgnar under oktober och Christer Elderud bedrev kvällsfångst av dvärgbeckasin vid Glänås och Furåsa. Personal/Gåsräknare var bl.a. Bengt Andersson, Karl-Martin Axelsson, Kim

Arrio, Tommy Berg, Adam Bergner, Benny Ekberg, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Staffan Kvist, Gunnar och Elke Myrhede, Jan-Erik Nordqvist, Tommy Tyrberg. Övriga som bidragit med inventeringsinsatser är Göran Bergengren, Christer Eriksson, Jan Henriksson, Morgan Johansson, Eva Vogel Rödin, Magnus Swenson. Verksamhet och inventeringar har figurerat både i radio och press. Årets traditionella gåsmiddag lockade 23 personer. Det var en kort resumé av fältstationsåret 2010. Ett varmt tack till alla som bidragit.

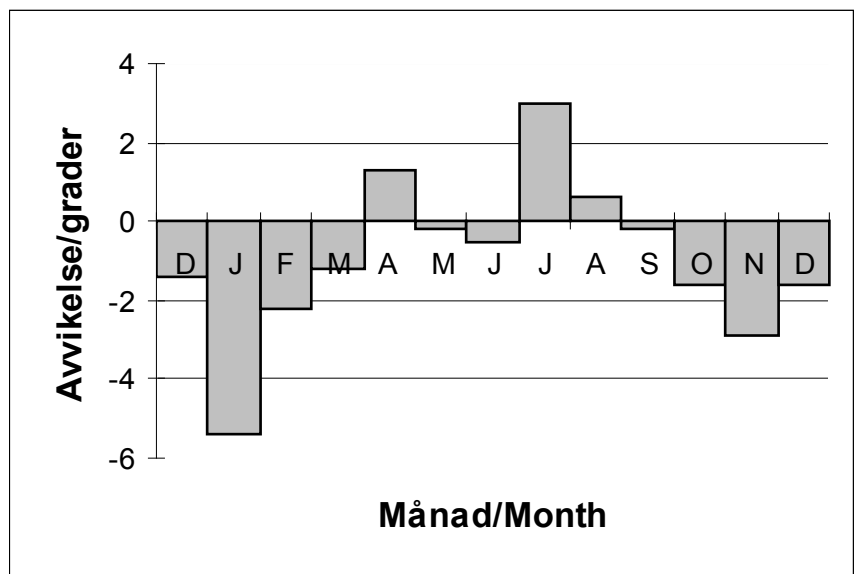
Väder

(Uppgifterna är hämtade från väderstationen Västerlösa, ca 40 km öster om Tåkern.)

Vintern blev mycket kall och snörik. Som mest låg ca 50 cm snö! Sjön frös i mitten av december och var isbelagd till slutet av mars. **Det var konstant minusgrader från 12.12 till 25.2!** Isen var hela 60 cm tjock på sina ställen. I april kom vårvärmen på allvar och vintern tog ett efterlängtat snabbt slut. Senvåren och försommaren blev mer normal, medan hög- och sensommaren blev varm och relativt nederbördsrik. Hösten blev kall och nederbördsrik, med undantag av september. Vintern kom mycket tidigt med de första snöstormarna i november. December blev sedan historiskt kall och kvicksilvret kröp aldrig över noll någon gång under månaden, något som aldrig hänt sedan temperaturmätningar startade i Sverige på 1700-talet!

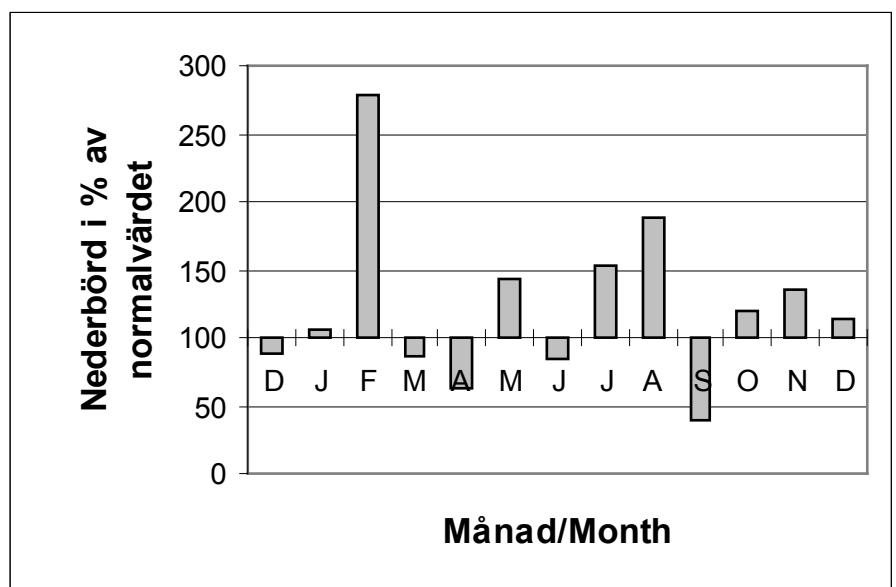
Figur 1. Temperaturavvikelse från normalvärdet under dec 2009 - dec 2010.

Deviation (degrees) from normal temperature from December 2009 to December 2010.

Figur 2. Nederbörden i procent av normalvärdet under dec 2009 - dec 2010. (Normalvärdet =100 %.)

Precipitation expressed as percentage of normal amount. December 2009 to December 2010. (Normal precipitation = 100 %).

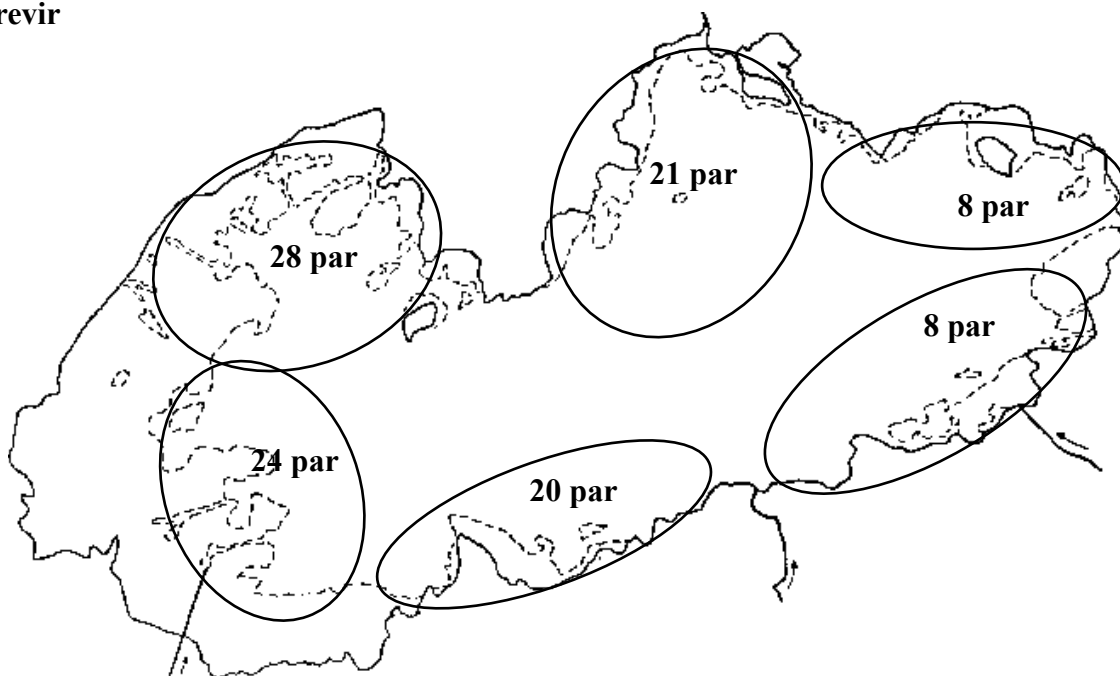
Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Lars Nilsson

Inventeringen av skäggdopping som återupptogs 1996 efter över 20 års uppehåll fortsatte för femtonde året. Den största insatsen har gjorts på räkning av par och kullar under juni-juli och totalantalet skäggdoppingar under sommar och höst. I vissa områden med många doppingpar har antalet bon räknats. Totalt lokaliserades 109 par (revir). Det är en klar nedgång i jämförelse med de senaste tre åren. Antalet par var i år högst i sjöns västra delar, medan antalet i området Hygnestad-Furåsa minskat rejält. Även antalet ungpåttor har minskat, uppskattningsvis till ett tiotal jämfört med fjolårets 25. Vid höstens simfågelräkningar noterades följande antal i mitten av månaden: augusti 222, september 255 och oktober 660. Trots att bestånden av krusalger, axslinga och krusnate fortsatt har en mycket stor utbredning har antalet revir och produktionen av ungar minskat. Kanske är den hårda vintern en förklaring till detta.

År	Antal revir
1996	46
1997	45
1998	60
1999	54
2000	56
2001	117
2002	117
2003	76
2004	119
2005	111
2006	119
2007	164
2008	135
2009	138
2010	109

Figur 3. Skäggdoppingrevir, totalt 109 par. *Territories of Great Crested Grebe, in total 109 pairs.*

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

En vårobservation; ett ex vid Glänåstornet 4 april. Tre ex fanns vid Svålingenetornet 27 juli. Under hösten noterades ett ex vid Glänås 8 oktober och två ex utanför Hovtornet 3 och 6 oktober samt tre ex på samma lokal 8 oktober.

Svarthakedopping *Podiceps auritus* (NT)

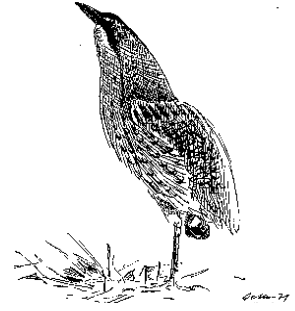
Ett ex sågs i Hovviken 11 april och ett ex fanns vid Glänåstornet 6 juni. Utanför Hovtornet fanns ett ex 5 november.

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis* (EN)

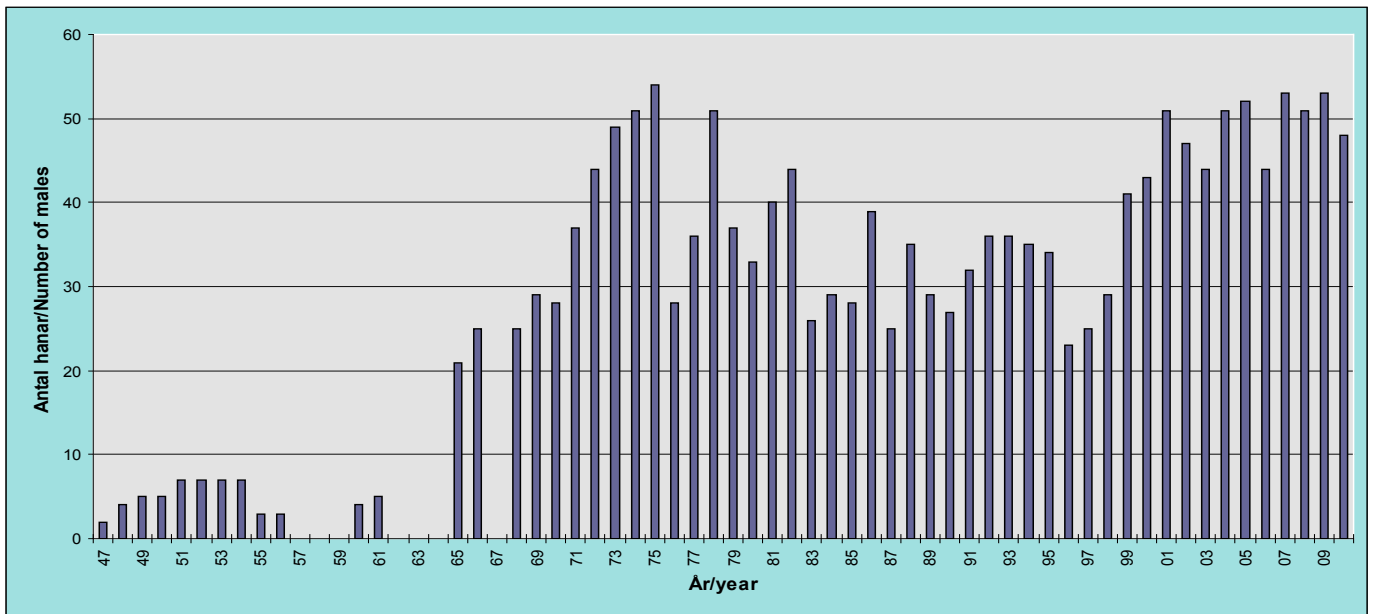
Ett par fanns vid Tovören 2 och 4 juni. Det här var femte observationen sedan 1985. Eftersom området inte besöks så ofta under sommaren kan kanske en senare häckning ha undgått upptäckt.

Rördrom *Botaurus stellaris* (NT)

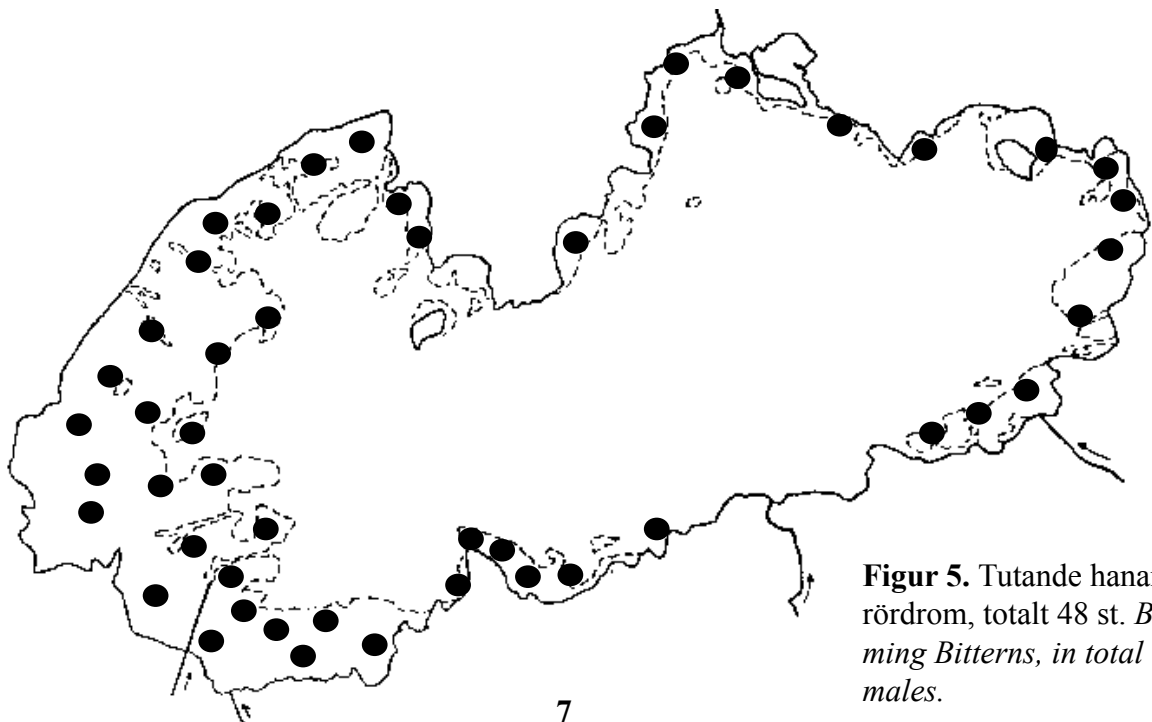
Lars Gezelius

Den första rördrommen hördes 20 mars, vilket är relativt sent. Den hårda vintern påverkade säkert ankomsttiden. Inventeringen har pågått från islossningen fram till midsommar. Avlyssning har skett från stränderna och vid paddelturer efter kanaler och vid vassens ytterkant, parallellt med räkning av övriga vassararter såsom brun kärrhök och trastsångare. Vassbesök är ett måste för att lokalisera reviren, då avståndsbedömningen är mycket svår att göra. Rördrommen är ju fågelsjöns doldis och ses enstaka gånger vid spelflykten under tidig vår. Större är chansen i början av juni, då honorna flyger fram och åter mellan boet och ut till fiskeplatserna. Reviren ligger tätast i de västra vassarna och med jämn spridning i sjöns östra del. Antalet tutande hanar blev 48 st. Sista observation gjordes 24 oktober. I Sverige har drygt 700 revir rapporterats 2009 och arten är ökande.

Figur 4. Antalet tutande rördrommar 1947-2010. *Number of booming Bitterns 1947-2010.*

Figur 5. Tutande hanar av rördrom, totalt 48 st. *Booming Bitterns, in total 48 males.*

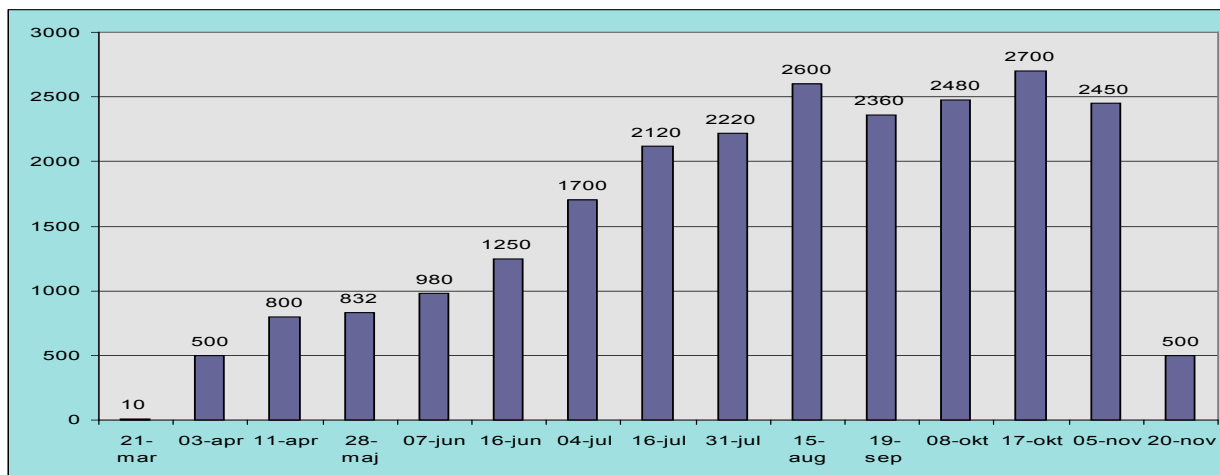
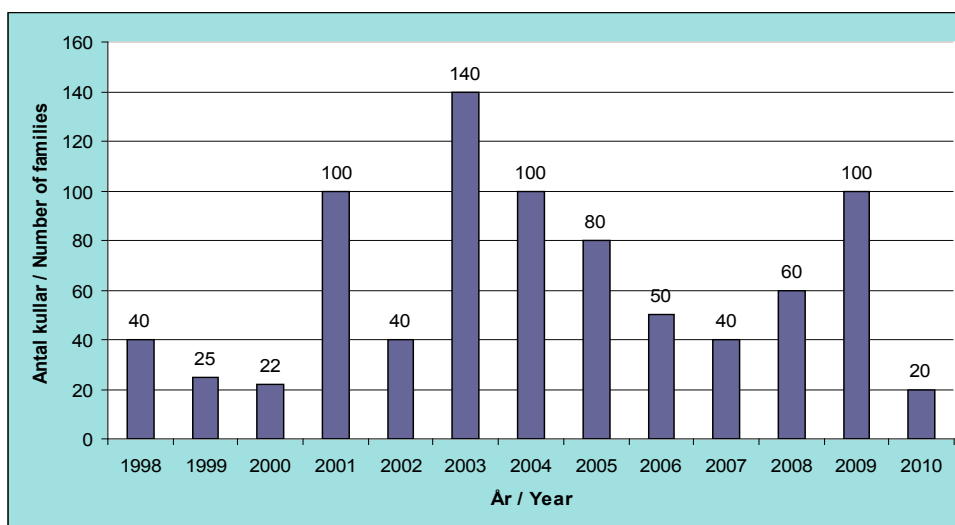

Knölsvan *Cygnus olor*

Lars Nilsson

Efter att ha ägnat knölsvanen ringa uppmärksamhet började Fältstationen 1998 att samla in mer data om arten. Förutom noteringar om bl.a. häckande svanar som gjorts i samband med annat inventeringsarbete har räkningar av ungfåglar skett från strategiska platser runt sjön, framförallt från Glänåstornet. Här ser man i juni-juli en stor del av kullarna som har kläckts i sjön under året. Från höstens simfågelräkningar finns också data men här är naturligtvis antalet översomrare och inflyttare stort. Även om simfågelräkningarna inte visar hur många häckningar som genomförts i sjön under året ger de ändå en bra bild av Tåkerns förutsättningar att attrahera knölsvanar. På grund av rejäl isbeläggning under början av året gjordes den första observationen först 21 mars, då 10 ex sågs vid Bankängen. Under hösten 2010 var antalet, i likhet med de senaste åren, mycket högt. Årets högsta notering blev 2700 ex som inräknades vid simfågelräkningen den 17 oktober. Sista noteringen för året är 500 ex som sågs från Glänåstornet 20 november. Antalet kullar i sjön uppskattades till 20, en dramatisk minskning från fjolårets 100 kullar och en återgång till nivån som rådde 2000 och tidigare. Varför antalet kullar varierar så mellan åren har vi idag ingen bra förklaring till. Det finns inget som tyder på att födounderlaget har förändrats, kransalgsbestånden är på en fortsatt hög nivå. Sedan finns det naturligtvis en hel rad andra faktorer som kan påverka antalet häckande knölsvanar, inte minst förhållandena i övervintringskvarteren.

Figur 6. Max antal knölsvansfamiljer under sommaren i Tåkern 1998-2010. *Maximum number of Mute Swan families during summer 1998-2010.*

Figur 7. Antal knölsvanar i Tåkern 2010 räknade i huvudsak från Glänås fågeltorn (från och med september, inklusive årsungar). *Number of Mute Swans in Lake Tåkern in 2010 counted mainly from Glänås bird tower. From September juveniles are included.*

Gåsräkningar / *Geese-counts*

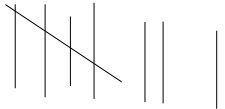
Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes en räkning och under hösten åtta. Mittmåndsrekningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningemetodiken var densamma som tidigare år, d v s gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Gåshösten bjöd väl på tämligen normala siffror, med undantag av rekord för vitkindad gås, låga antal av kanadagäss samt den totala frånvaron av fjällgäss. **Sädgäsen** uppvisade glädjande nog en högre maxsiffra efter fjolårets bottennapp på drygt 6000. Höstens max klarade sig t.o.m. över 10000-strecket. Arten sågs under perioden 15.8 - 20.11. **Grågässen** uppträdde i något färre antal jämfört med föregående höstar. De sista grågässen lämnade Tåkern 5.11. Maxantalet för **kanadagäss** blev det lägsta sedan 1989! Toppnoteringen av **vitkindade gäss** på 560 ex. är rekord för Tåkern och utöver 2007 års 500 ex så har det varit sällsynt med summor på över 100. Det finns en ökande trend av arten vid Tåkern och maxantalet brukar infalla i slutet av oktober eller i november. I övrigt kan nämnas att **bläsgås** och **spetsbergsgäss** sågs i blygsamma antal denna höst. En **prutgås** sågs 2-9.10, en **stripgås** 10.10 - 6.11 och 2-4 **tundrasädgäss** 22.10 - 3.11.

Vid vårens räkning 27 mars summerades till 1870 **sädgäss**, 1600 **grågäss** och 885 **kanadagäss**. **Bläsgås** rastade 23 mars till 18 april med som mest 120 ex. 11 april. **Spetsbergsgås** sågs med 1 - 9 ex. 2 - 15 april och en **vitkindad gås** rastade 26 maj. En **prutgås** noterades på Hånger 7 april.

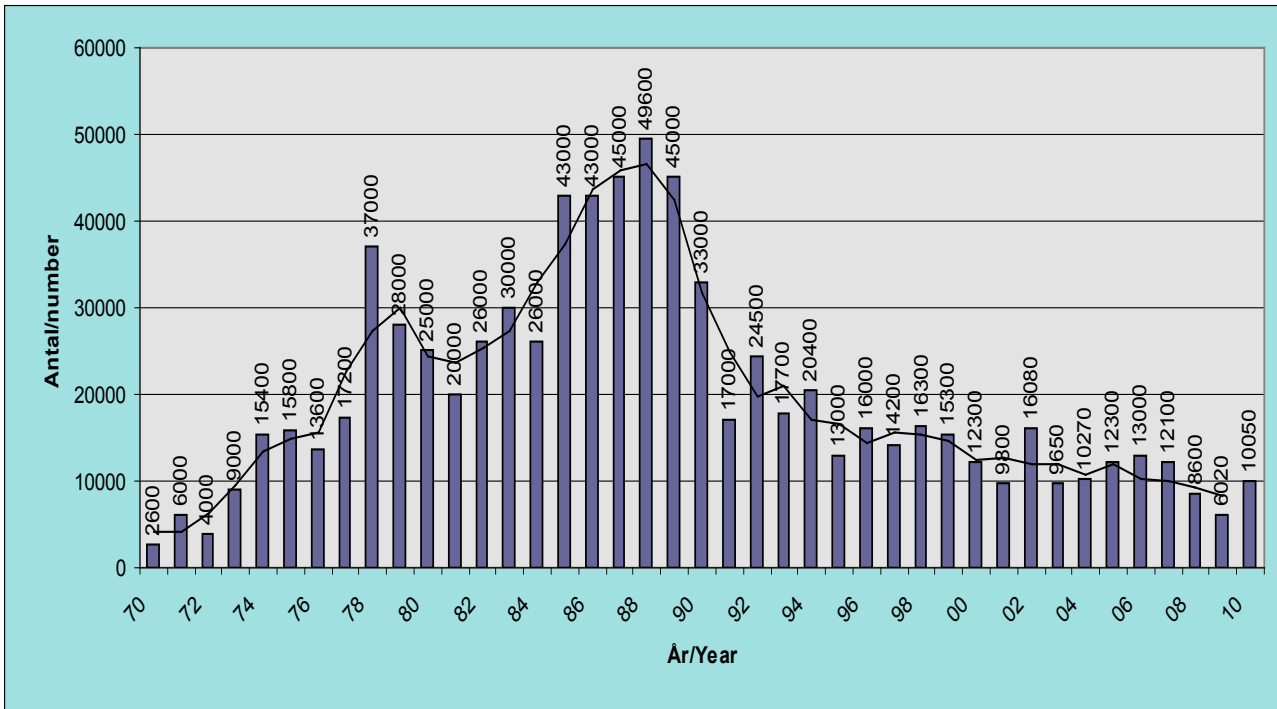
Tabell 1. Antalet individer av olika gåsarter vid höstens räkningar. *Number of Geese counted during the autumn.*

	15/8	28/8	18/9	2/10	17/10	23/10	30/10	13/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	21	-	1000	6760	7300	9410	10050	3290
Grågås <i>Anser anser</i>	8530	14200	10000	10140	3770	2370	830	-
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	1	1	2	8	-
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	1	-	-	5	37
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	700	790	400	290	315	810	270	1400
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	150	68	560	-
Stripgås <i>Anser indicus</i>	-	-	-	-	-	1	-	-

Sädgås *Anser fabalis* (NT)

Höstmaximum infaller allt senare och årets topp blev endast drygt 10500, vilket är i nivå med 2000-talets maxsifror. De flesta gässen flög liksom tidigare ut i sektorn Säby-Furåsa samt vid Holmen-Renstad (särskilt under senare delen av hösten). Antalet sädgäss i Sverige 2010 var i oktober 48000. Arten har en fallande trend som höstrastare i Sverige. 2010 var de två största rastplaterna i Sverige i oktober Kvismaren med nära 15300 och Östen med 14600. Tåkern hyste därmed den tredje största ansamlingen.

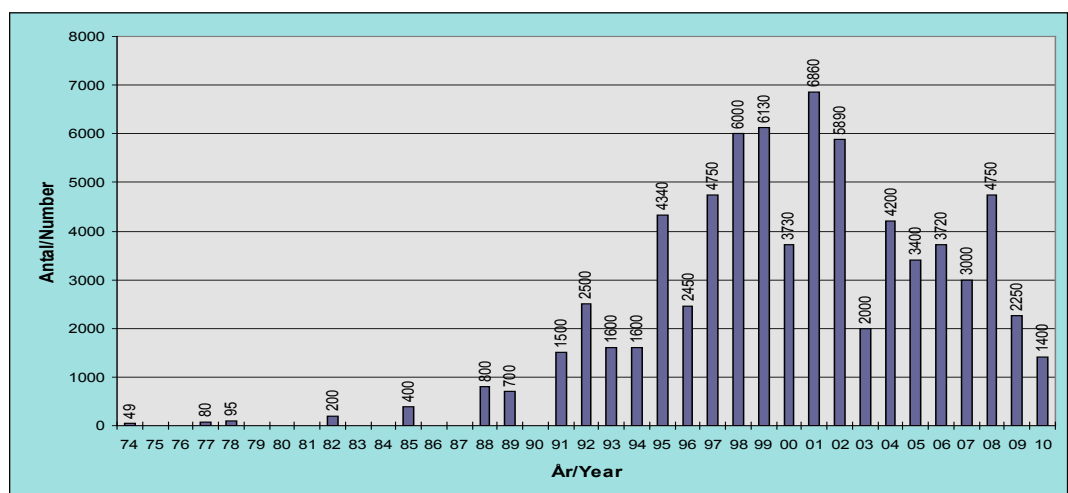

Figur 8. Max antal sädgäss vid Tåkern höstarna 1970-2010. Linjen anger rullande treårsmedel.
Maximum number of Bean Geese at Tåkern during the autumns 1970-2010. The line shows running three-year means.

Kanadagås *Branta canadensis*

Antalet höstrastande kanadagäss ökade i slutet av 1990-talet men efter 2001 kan en klart nedåtgående trend skönjas vad gäller höstmaximum. Variationerna under hösten är dock stora och beror bl.a. på att de utnyttjar Vättern som alternativ sovplats. Årets max, 1400 ex, inräknades så sent som 13 november och det är det lägsta sedan 1989!! Antalet häckande kanadagäss är fortsatt relativt lågt i Tåkern. I maj-juni sågs endast enstaka kullar (jfr. sex st 2009, tre st. 2008 och 2007, 19 st. 2006, 18 st. 2005, 8 st. 2004, 16 st. 2003 och 2002, 14 st. 2001 och -00 samt 22 st. 1999) i vassarna och på strandängarna.

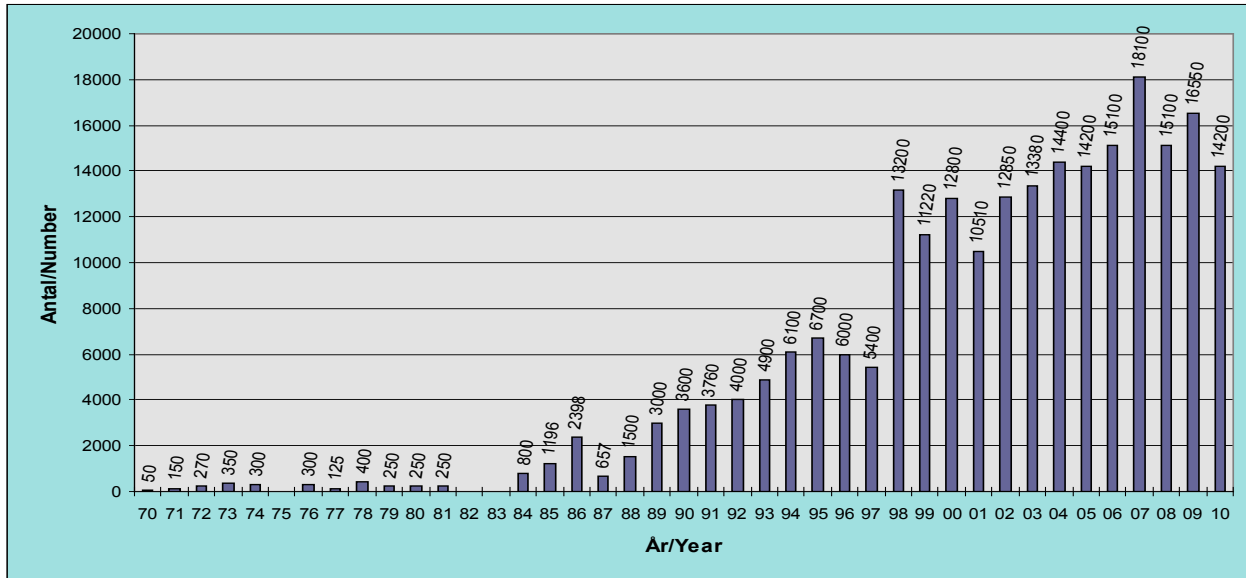
Figur 9. Max antal kanadagäss vid Tåkern höstarna 1974-2010.
Maximum number of Canada Geese at Tåkern during the autumns 1974-2010.

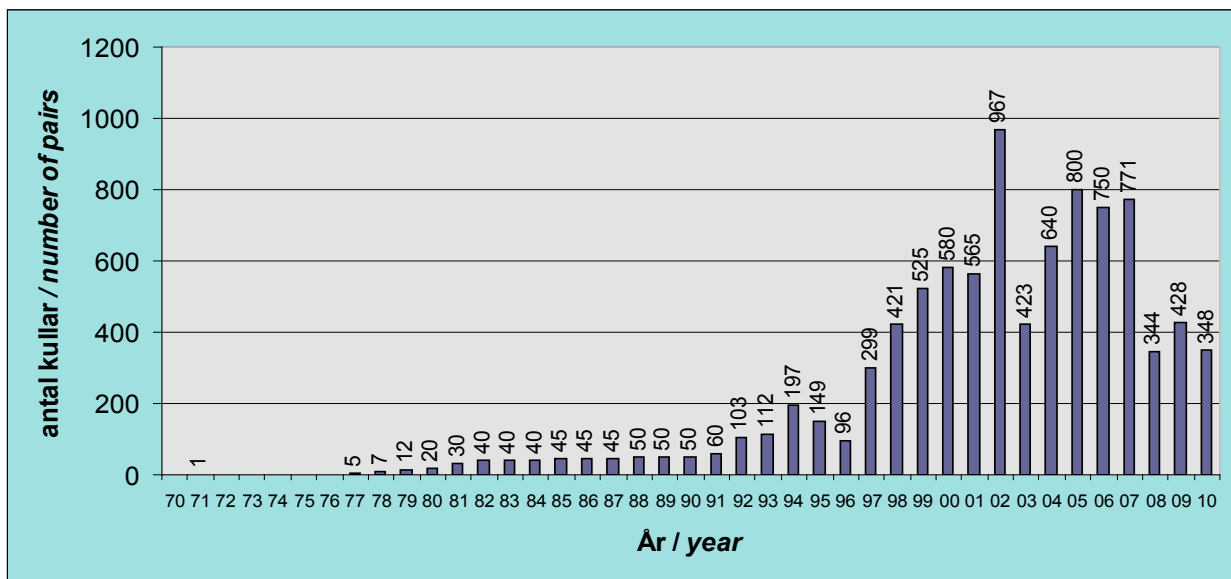
Grågås *Anser anser*

Maxantalet grågäss under hösten, 14 200 i slutet av augusti, är något lägre än de senaste höstarna och jämförbart med början av 2000-talet. Totalsumman har vid de riksomfattande septemberinventeringarna i Sverige ökat kraftigt från 20 000 ex 1984 till ca 225 000 ex 2010. Tåkern hyste 2010 landets största ansamling av grågäss. Hjälstaviken hade drygt 11000.

Figur 10. Maxantal grågäss under höstarna 1970-2010. *Maximum number of Greylag Geese during the autumns 1970-2010.*

Årets inventering av häckande grågäss var heltäckande och räkningarna skedde 12 - 30 maj, d.v.s. under perioden då kullarna lämnar vassområdena och går upp på strandängarna. De tidigaste kullarna noterades 2 maj. Det högsta antalet kullar på respektive strandängsavsnitt blev Väversunda 57, Åsby 50, Yxstad 65, Hopabetet 5, Herrestad 19, Säby 4, Hov 42, Sjötuna 2, Glänås 4, Svanshals 10, Bankängen 51, Kvarnängen 10 och Ramstad 29. Årets inventering slutade på 348 kullar. Populationen ligger numera kring 300-400 par snarare än tidigare års höga nivå på 700-900 par.

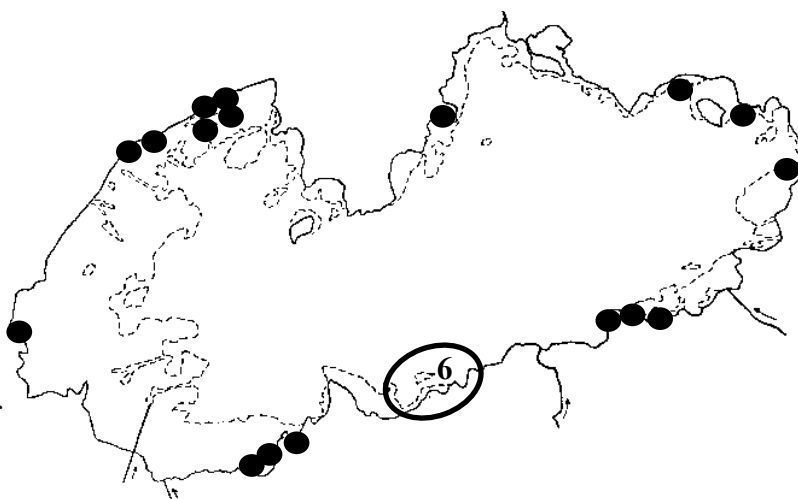

Figur 11. Antal grågåskullar 1970-2010. *Number of Greylag Geese families 1970-2010.*

Skedand *Anas clypeata* och årta *Anas querquedula* (VU)

Lars Nilsson

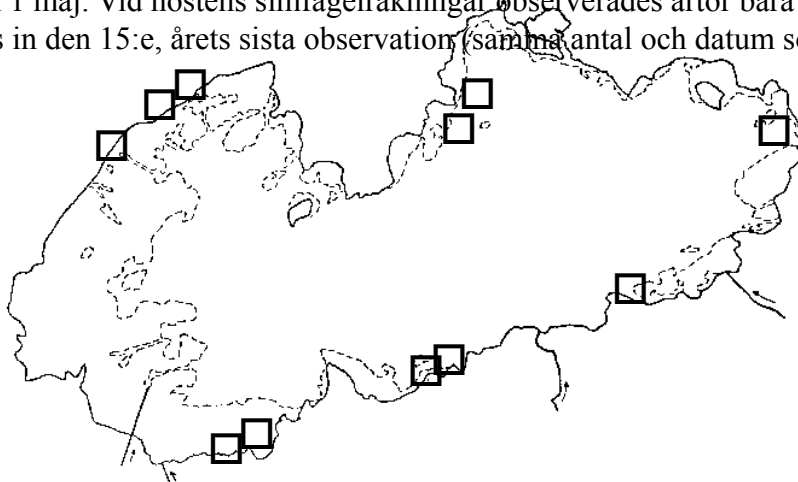
Under årens lopp har försök gjorts att uppskatta hur många skedändersom häckar i Tåkern. Detta är ingen lätt uppgift. Fåglarna, och då speciellt hanarna, uppehåller sig i april och fram till juni företrädesvis i den s.k. blå bården, det öppna vattnet mellan vass och strandäng. De är då lätta att räkna. De är också rörliga och flyger gärna mellan olika lokaler runt sjön. Uppskattningen av antalet häckande par bygger framförallt på ett stort antal besök vid de olika strandängarna. Antalet hanar och honor har räknats. Under 2010 beräknas 23 par av skedand ha funnits vid sjön under häckningstid (2009:25, 2008:24, 2007:18, 2006:17, 2005:13, 2004:18, 2003:18, 2002:17, 2001:16, 2000:17, 1999:20 par). De tre senaste åren har antalet par etablerat sig på en högre nivå än tidigare. Medeltalet för de senaste tolv åren är 19 par. Första observationen gjordes 30 mars då ett par sågs vid Bankängen. Högsta antal noterades vid simfågelräkningen 15 augusti då 55 ex fanns i sjön, en klart lägre siffra än tidigare år (dock 50 ex 2009). Några säkra ungpullar har inte observerats. Årets sista observation gjordes vid Glänås 10 oktober då en honfärgad fågel sågs.

Figur 12. Par/revir av skedand *Anas clypeata*, 23 st. Number of pairs of Shoveler, 23.

Årtan har räknats runt Tåkern enligt samma principer som gällt för skedand. Uppträdandet följer också samma mönster, lättobserverad i blå bården under våren och färre observationer fram mot sommaren. Under 2010 räknades till 11 revir vid sjön (2009:12, 2008:13, 2007:13, 2006:13, 2005:12, 2004:12, 2003:16, 2002:16, 2001:13, 2000:12, 1999:12 revir). I slutet av 1970-talet uppskattades det häckande beståndet till 15-20 par. Under andra halvan av 80-talet ökade antalet par med en topp 1990 på 40-45 par. Under slutet av 90-talet har antalet sedan minskat. Medeltalet för de senaste elva åren är 13 par. Första observationen för året gjordes 10 april, då ett ex sågs vid Glänås. Redan dagen därpå fanns där fyra hannar och en hona. Största antal samtidigt under våren var 6 ex, vid Bankängen 1 maj. Vid höstens simfågelräkningar observerades årtor bara i augusti då två ex kunde räknas in den 15:e, årets sista observation (samma antal och datum som

Figur 13. Par/revir av årta *Anas querquedula*, 11 st. Number of pairs of Garganey, 11.

Snatterand *Anas strepera*

Lars Nilsson

Här görs återigen ett försök att beräkna hur många snatteränder som finns i Tåkern. Uppgiften är inte lätt eftersom snatteranden under häckningstiden är ganska mobil och också kan vara diskret i sitt uppträdande. Till hjälp har jag tagit framförallt Fältstationens dagbok. Här finns registrerat ett antal observationer dels från olika strandängar med blå bärd och dels från paddlingsturer från olika delar av sjön. Komplettering görs också med obsar från de olika fågeltornen. Liksom för övriga redovisningsarter ger Svalan värdefull extra information.

Med utgångspunkt från dagboken bedöms Tåkernpopulationen under 2010 till 34 par (2009:54, 2008:44, 2007:44, 2006:42, 2005:31, 2004:52, 2003:32, 2002:29 par). Det är en återgång till nivån i början av decenniet efter fyra år av stigande antal. Medeltal för de senaste nio åren är 40 par. Det måste poängteras att siffran är ganska osäker eftersom snatteranden, som tidigare påpekats, är både mobil och diskret i sitt uppträdande. Årets första observation av snatterand gjordes den 27 mars då ett ex sågs vid Bankängen. Redan i juni samlas snatteränder i större flockar. I mitten av juni fanns 200 ex vid Bankängen. Under höstens simfågelräkningar noterades lägre antal än tidigare år (15 augusti:440 ex, 19 september:324 ex, 17 oktober:70 ex). Årets sista observation gjordes 6 november; då 4 ex sågs vid Glänåstornet och 19 ex från Hovtornet.

Figur 14. Par/revir av snatterand *Anas strepera*, 34 st. Number of pairs of Gadwall, 34.

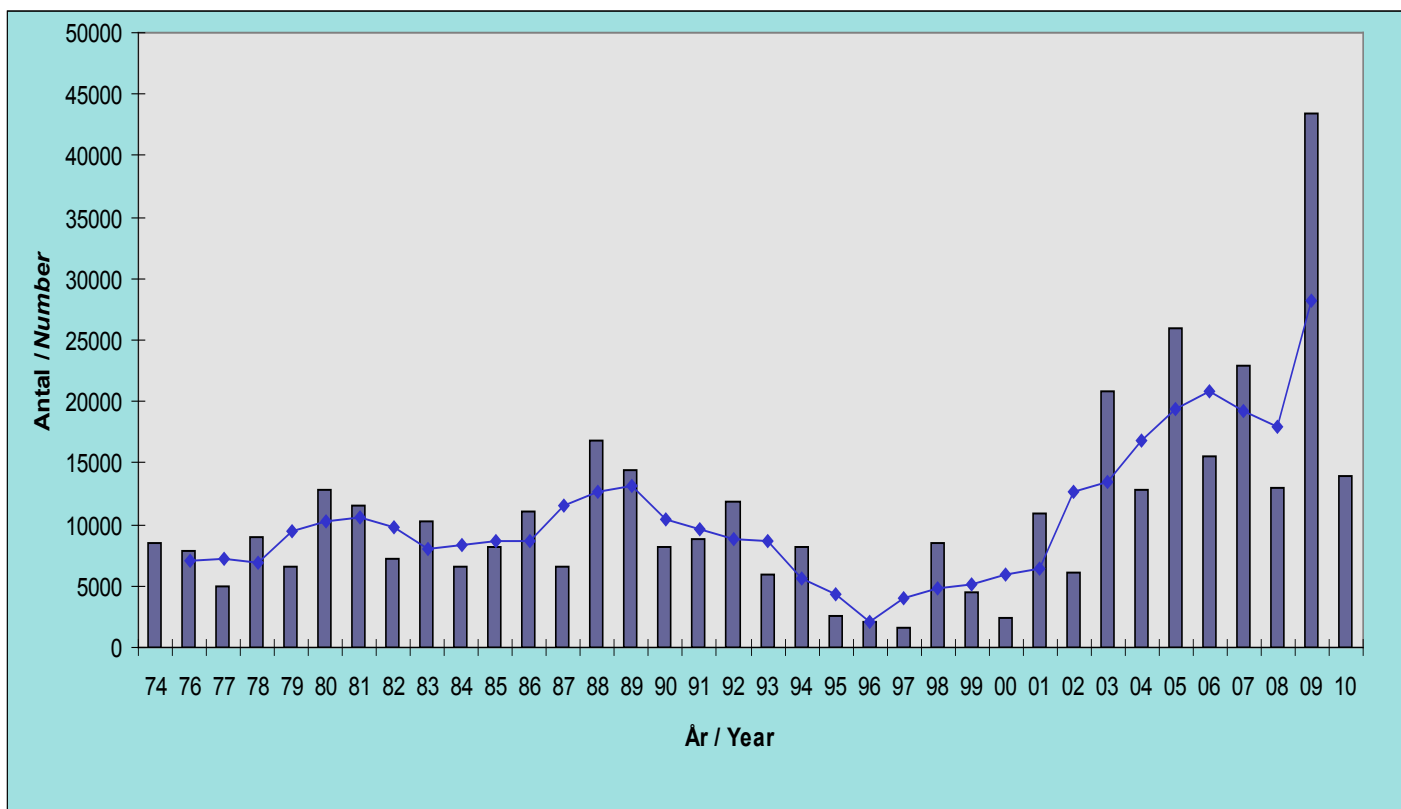
Simfågelräkningar / Counts of Waterfowl

Lars Gezelius

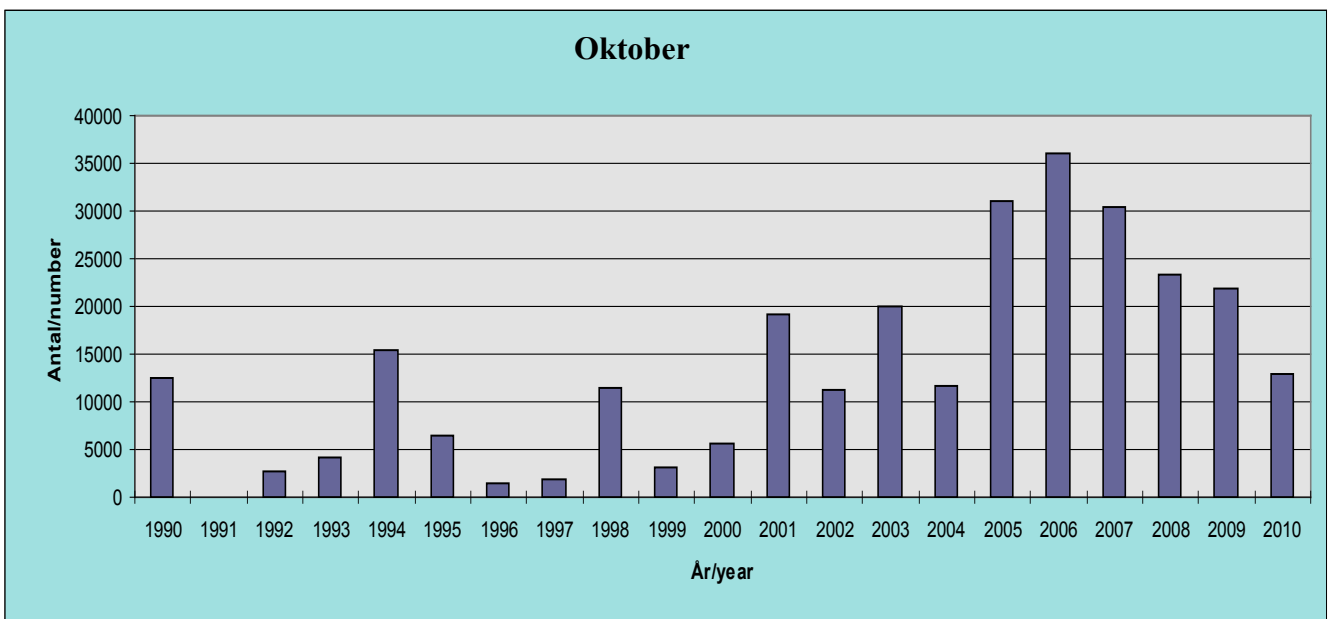
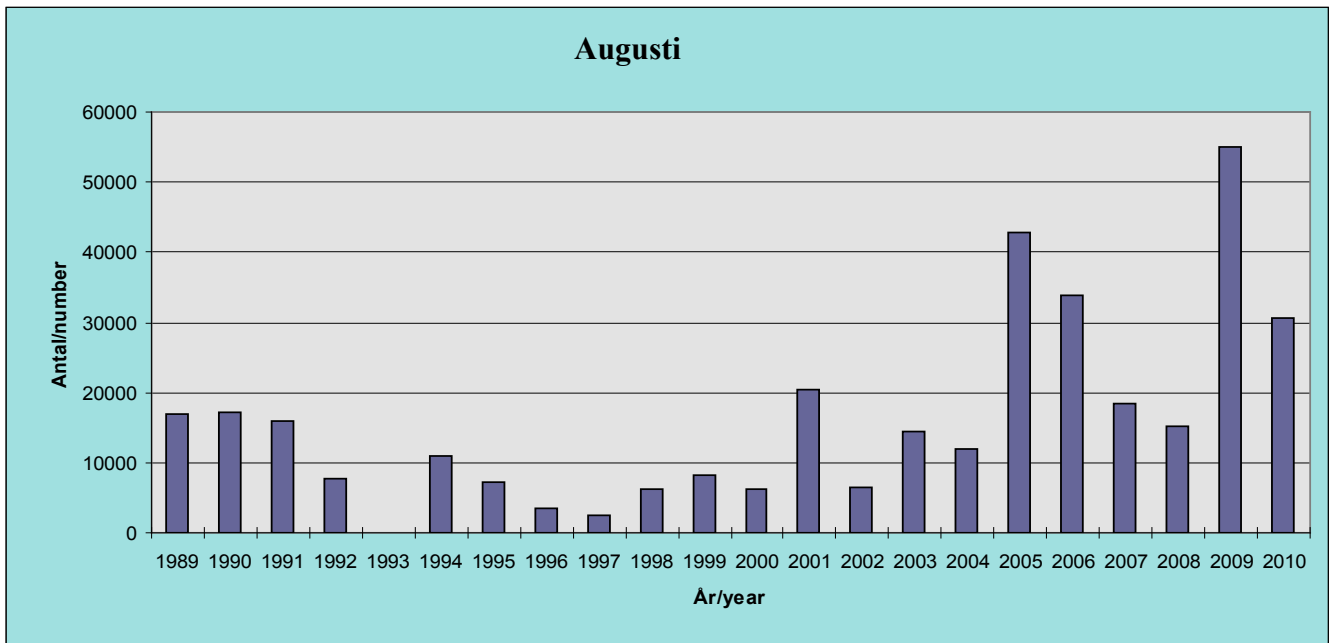

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som ingår i Wetlands Internationals program. Väderbetingelserna var relativt bra vid räkningstillfällena i augusti och oktober med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid septemberräkningen var det dock frisk vind och regn, vilket gjorde att vissa kompletteringar gjordes dagen efter. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälinge, Åsby. Höstens antal blev generellt mer normala efter fjolårets makalösa rekord. Antalen var höga i augusti, men sjönk sedan alltefter- som och i oktober var totalantalen bara 60 % av det normala. En art som uppträdde i relativt höga antal var **bläsanden**, med rekord både i augusti och september. Bland övriga rekordnoteringar kan nämnas 2700 **knölsvanar** och 660 **skäggdoppingar** i oktober samt 2050 **vigg** i augusti. Brunand rastade i stora antal i augusti, men antalen sjönk sedan betydligt. Bland ovanliga arter under räkningarna kan nämnas två **bergänder** i augusti.

Utänför räkningarna kan nämnas att 5000 **vigg** räknades 8 oktober av Stefan Svensson (artportalen). Det skulle i så fall vara rekord för Tåkern. Under hösten sågs som mest 100 **sångsvanar** 13 november.

Figur 15. Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2010. Linjen anger rullande treårsmedelvärde. *Total number of waterfowls, exclusive of coots, in Tåkern in the mid-september counts 1974-2010. The line shows running three-year mean.*

Figur 16. Totalt antal inräknade simfåglar vid augustiräkningarna (omkring 17 augusti), diagrammet överst och oktoberräkningarna (omkring 15 oktober). Ingen räkning genomfördes i augusti 1993 och ej heller i oktober 1991. *Total number of waterfowls counted in Lake Tåkern in August and October.*

Våren och sommaren

Under våren noterades 200 **brunänder** 3-5 april samt 200 ex vid Glänås 29 maj. Där räknades sedan 2000 ex 3 juli. 400 **vigg** noterades 19-22 april och 11 juli noterades en **bergand**. De första **sångsvanarna** sågs 8 mars och max blev ca 700 1 april, de flesta på översvämmade fält vid Ramstad. 4 juni sågs fyra adulta ex. vid Tovören. Fem **mindre sångsvanar** sågs 28 mars - 1 april vid Ramstad och fyra ex. på Hånger 1 - 9 april.

Tabell 2. Antal simfåglar vid höstens räkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. * anges vid månadsrekord för Tåkern.

Number of Waterfowls during the autumn counts. Within brackets is given the mean for the latest ten years counts. * marks new monthly record for Tåkern.

	15/8	(00-09)	18/9	(00-09)	17/10	(00-09)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	222	(202)	255	(190)	660*	(208)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	(1)	0	(1)	0	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	7	(397)	412	(245)	65	(241)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	28	(35)	14	(30)	7	(37)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2600	(1836)	2360	(1979)	2700*	(1892)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	0	(3)	0	(3)	9	(9)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0	(3)	4	(1)	0	(1)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	4650*	(1568)	5200*	(2397)	2010	(4217)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	440	(347)	324	(441)	90	(369)
Kricka <i>Anas crecca</i>	770	(1142)	990	(1291)	135	(507)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	2150	(1439)	470	(1061)	420	(1297)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	22	(13)	38	(120)	5	(81)
Årta <i>Anas querquedula</i>	2	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	55	(49)	53	(35)	0	(26)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	12000	(6268)	2500	(6572)	1870	(4093)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	2050*	(465)	1200	(438)	1660	(862)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	140	(60)	155	(78)	260	(414)
Bergand <i>Aythya marila</i>	2	(1)	0	(0)	0	(0)
Obest. änder <i>Aninae</i> sp.	1500	(1616)	0	(2059)	1000	(3122)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	2	(2)	3	(2)	30	(51)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(1)	2	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0	(5)	28	(58)	102	(190)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	4100	(6595)	9100	(7287)	1860	(3427)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	30740	(22503)	23106	(24687)	12875	(21045)
% av medelvärdet		137 %		94 %		61 %

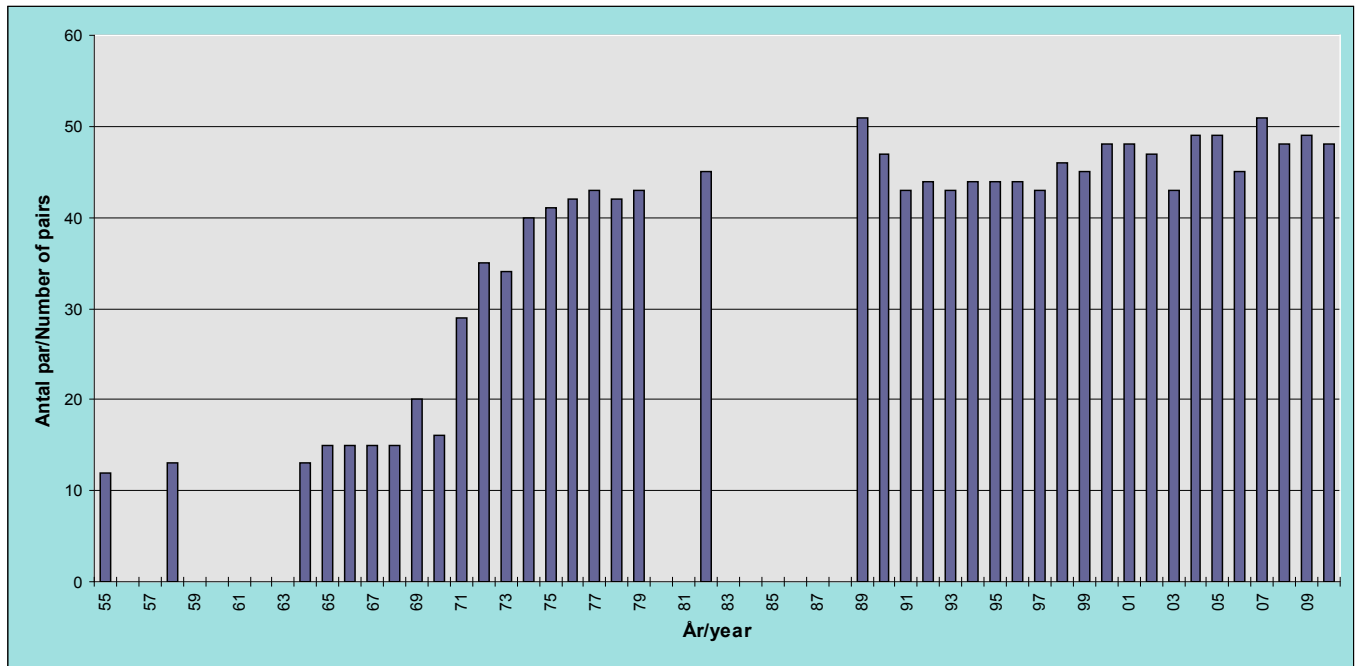

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

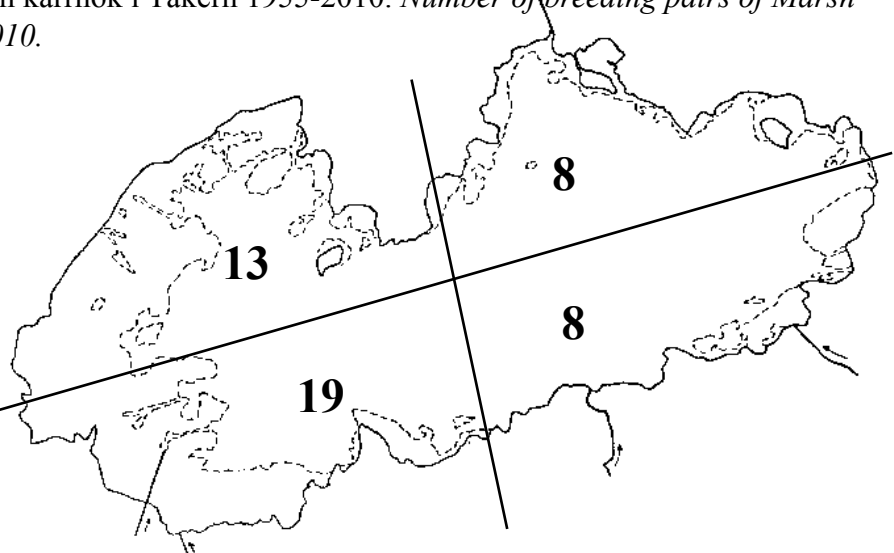
Lars Gezelius

Den första brunhöken sågs 25 mars. Inventeringen pågick fram till midsommar och var intensivast i april, då bobygnaden pågår. Både honan och hanen bygger med mindre kvistar, vass och starr och fodrar boet med gräs. Likt övriga rovfåglar byggs boet på under hela ruvningstiden och även efter kläckningen. Tätast låg reviren i de breda vassarna utanför Väversunda, där ibland fem hanar kunde ses samtidigt under jakt eller vid revirmarkering. Fördelningen av antalet par i sjöns sektorer blev SW 19 par, NW 13 par, SE 8 par och NE 8 par. Summa 48 par och stammen är stabil. Inga ungar har ringmärkts men ett återfynd har rapporterats. Det var en fågel som hittades skadad med flera vingbrott under en kraftledning i Skara 20 juli och den fick avlivas. Fågeln var märkt som bounge i Högbydammen, Mjölby 1992 och den blev alltså drygt 18 år och det blev ett präktigt nytt svenskt åldersrekord. Det tidigare var på 12 år. Åldersrekordet i Europa är på 20 år och innehas av en brunhök från Tyskland. Årets sista observation gjordes 10 oktober.

Figur 17 Antalet par av brun kärrhök i Tåkern 1955-2010. *Number of breeding pairs of Marsh Harriers in Tåkern 1955-2010.*

Figur 18. Antal häckande par av brun kärrhök i fyra sektorer, totalt 48 par. *Number of pairs of Marsh Harriers in different parts of the lake, in all 48 pairs.*

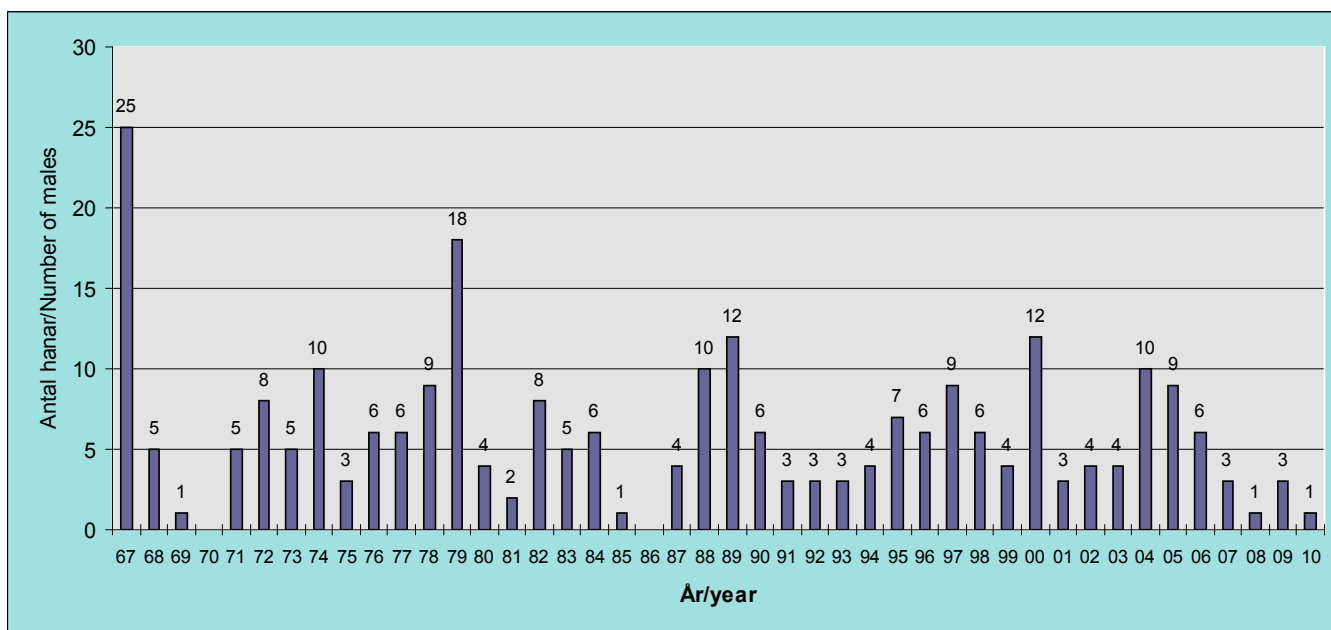

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana* (VU)

Lars Nilsson

Antalet småfläckiga sumphönor har varierat betydligt mellan åren. I figuren nedan visas numerären under de senaste dryga 40 åren. De sista åren på 1960-talet skedde en drastisk minskning då noll till fem individer hördes. 1967 kunde 10-25 exemplar höras på sträckan Väversunda-Renstad. Under 1990-talet kan en svagt uppåtgående trend skönjas. År 2000 var ett toppår med en av de högsta årssummorna under hela perioden. 2001 spelade tre och 2002 respektive 2003 fyra fåglar, vilket är låga siffror. Antalet ökade markant 2004, 2005 och 2006. Nedgången 2007 fortsatte även 2008 då bara två fåglar hördes (dock bara ett revir), den lägsta noteringen sedan 1985. Uppgången 2009 var bara tillfällig och följdes 2010 av en ny bottennotering. Endast ett revir konstaterades, på Lövängsborgsmaden i sydväst. Inte ens tillfälliga obsar gjordes på andra lokaler runt sjön. Troligen får vi även kommande år se en stor variation i antalet spelande fåglar, som kanske inte främst beror på tillgången till lämpliga häckningsbiotoper utan lika mycket på förhållanden i övervintringsområdet och under flyttning. Första observationen för året gjordes 15 maj och den sista 16 juni.

Figur 19. Antal spelande småfläckiga sumphönor vid Tåkern 1967-2010. *Number of whistling Spotted Crakes at Tåkern 1967-2010.*

Figur 20.

Spelande småfläckig sump-
höna spelade i slutet av maj
och början av juni 2010.
Whistling Spotted Crakes
in late May and early June
2010.

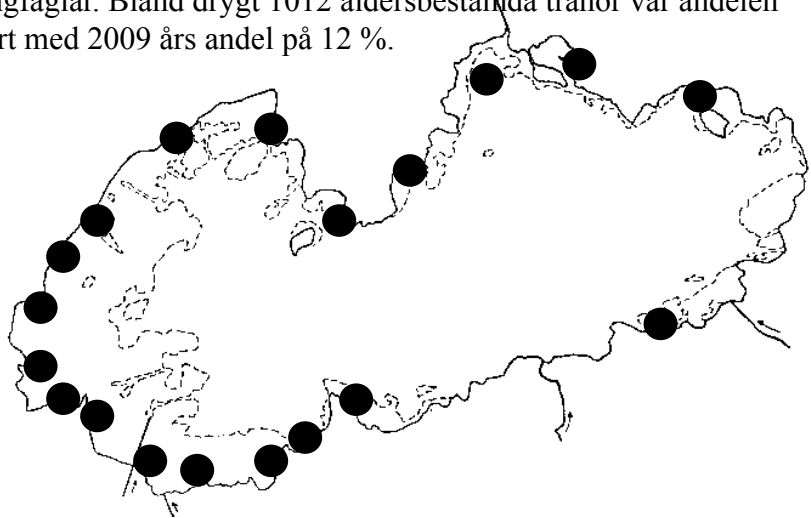
Trana *Grus grus*

Lars Gezelius

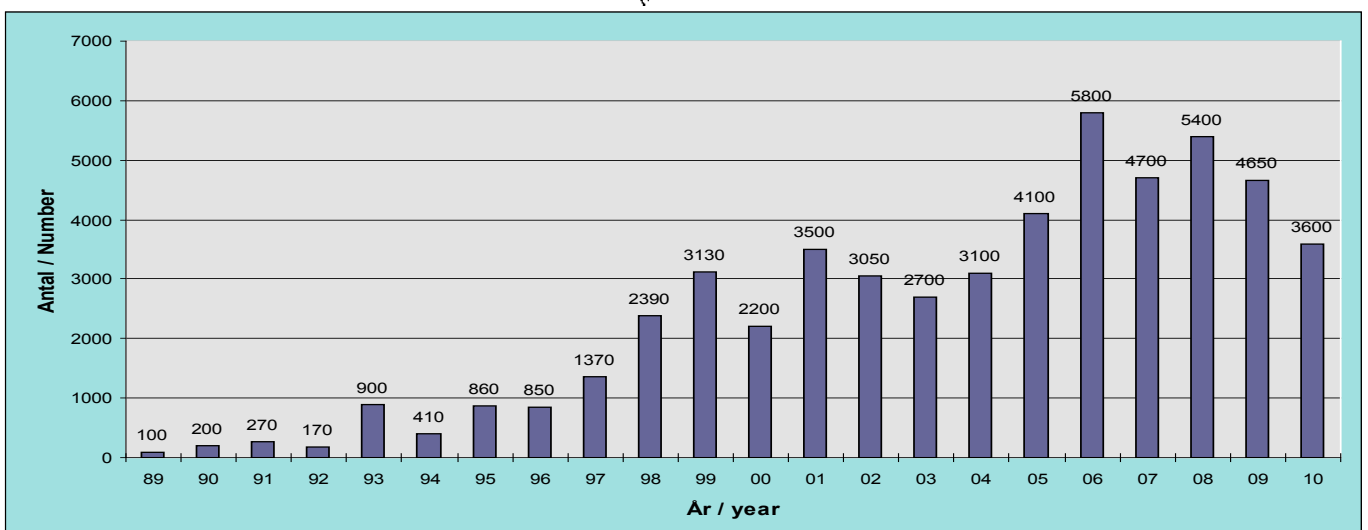
De första tranorna siktades 20 mars, vilket är relativt sent. Under våren räknades tranor vid två tillfällen, 295 ex. noterades 27 mars och 276 ex. 5 april. Toppnotering blev dock 600 ex. 7 april. Alltsedan våren 2006 har det varit tämligen låga antal vårrastande tranor. Vårrekordet är från 2004 då 3220 ex. rastade. Sammantaget bedöms ca 100 ex. ha översomrat vid sjön. Under april till juni markerades ensamma par, varnande fåglar eller par med ungar på karta över Tåkern. I år bedöms att 19 par påbörjat häckning vid sjön, vilket är ungefär som de senaste årens antal. Trenden är hela tiden en svagt ökande häckpopulation. Endast enstaka av paren sågs med ungar. Man kan misstänka att predationen är hög p.g.a. att rävpopulationen är stor. 1 augusti sågs den vid Tåkern första ringmärkta tranan i par med en omärkt fågel på Kvarnängen. Tranan är född 2004 vid Lövängsborg. Vid räkningarna under hösten noterades antalet tranor med följande resultat: .

15/8	28/8	18/9	2/10	17/10	30/10	13/11
1560	3060	3600	2530	-	-	-

Toppnoteringen stannade på 3600 ex. 18 sept., vilket är den sjätte högsta noteringen vid sjön. Rekordet är 5800 ex. i mitten av oktober 2006. Årets sista observation gjordes redan 11 oktober. Under hösten räknades andelen ungfåglar. Bland drygt 1012 åldersbestämda tranor var andelen årsungar nästan 11 %, att jämföbart med 2009 års andel på 12 %.

Figur 21. Häckningsplatser för tranor vid Tåkern 2010, 19 par. *Territories of Cranes in Tåkern 2010, 19 pairs.*

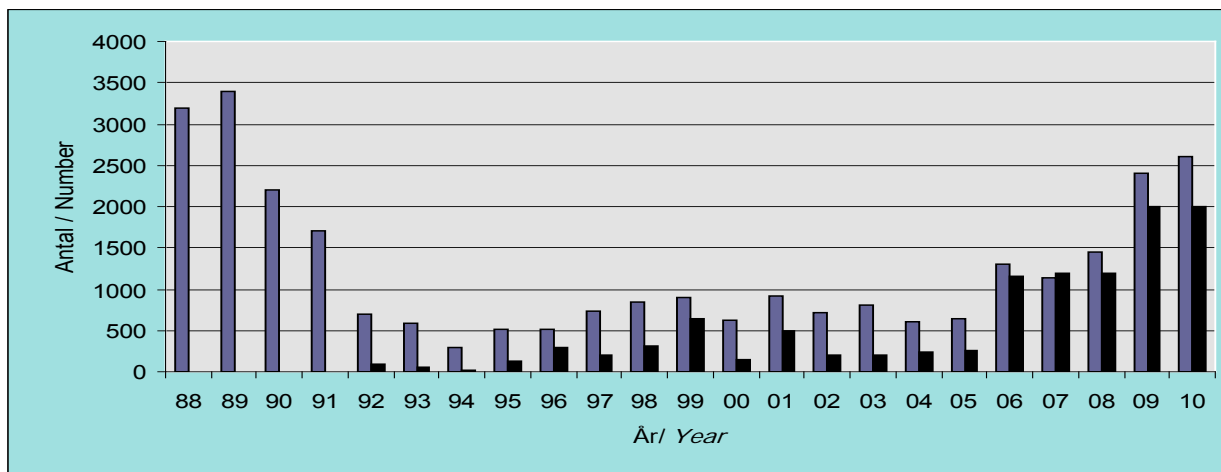
Figur 22. Högsta dagsnotering av tranor vid Tåkern under höstarna 1989-2010. *Highest number of Cranes at Tåkern during the autumns 1989-2010.*

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

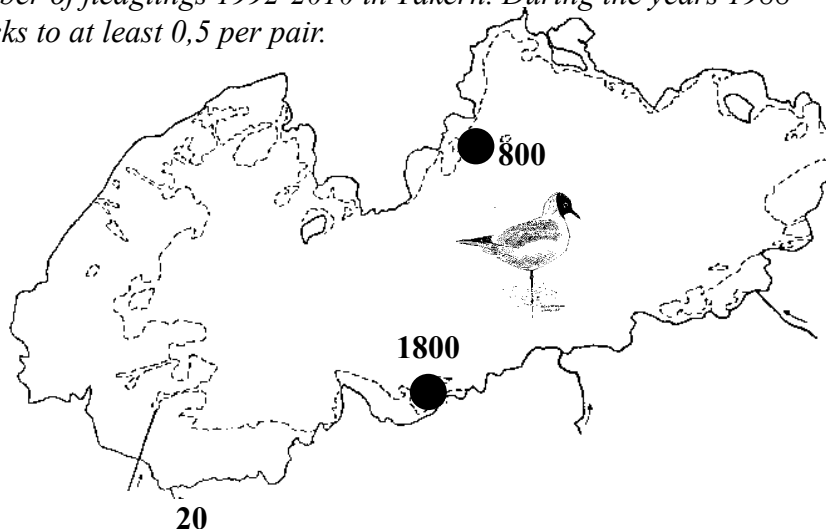
Lars Gezelius

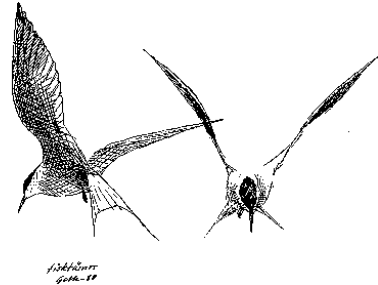
Enstaka fåglar dök upp i slutet av mars. Större antal (500 ex.) noterades 30 mars. I maj påbörjade ca 2600 par häckning i två huvudkolonier. Det är det högsta antalet sedan 1989. Liksom de senaste åren häckade alla par på öar ute i sjön. De tidigare skapade öarna vid Prästören saknar nu attraktivitet eftersom igenväxningen av nässlor och vass samt en del salix gått långt och att de nyskapade öarna vid Glänås är mer attraktiva. Senaste häckningen på dessa var 2005, samma år som öarna vid Glänås skapades. De nyskapade öarna vid Glänås var mycket attraktiva och de blev även i år den dominerande häckningsplatsen. Vid Glänås var paren uppdelade på de olika öarna med 1300 par på stora ön, 250 på västra ön, 200 på avlånga ön norr om fågeltornet samt 50 på gamla flottarna och 10 på nya flottarna, vilket ger totalt 1800 par vid Glänås. Vid Tovören fanns totalt 800 par spridda på de flesta öar, med tre huvudkolonier om 20, 130 respektive 650 par. Liksom föregående år gick häckningen över lag bra för skrattmåsar. Predationen var måttlig i form av några attacker av mink som konstaterades vid Tovören. Inga sjukdomstecken noterades. Detta år beräknas totalt 2100 ungar ha blivit flygga, vilket ger 0,8 ungar per par. Det är det högsta totalantalet ungar sedan ungfågelproduktionen började registreras vid Tåkern 1992. I juni ringmärktes 151 boungar. Fyra vinteräterfynd har rapporterats under året. Tre har lästs av med kikare utan fångst, två i England (en av dem drygt 13 år gammal nu) och en i Frankrike. En fågel kontrollerades av ringmärkare i Spanien.

Figur 23. Antal par 1988-2010 och ungfågelproduktion 1992-2010 hos skrattmåsar. För åren 1988-91 saknas data angående ungfågelproduktionen, men baserat på anteckningar på fältkartor dessa år bedömer vi att antalet ungar då var minst 0,5 ungar per par. *Number of breeding pairs of Black-headed Gulls 1992-2010 and number of fledglings 1992-2010 in Tåkern. During the years 1988-91 we estimate the number of chicks to at least 0,5 per pair.*

Figur 24. Skrattmåsens häckningsplatser i början av juni, 2600 par. *Breeding sites of the Black-headed Gull in early June, 2600 pairs.*

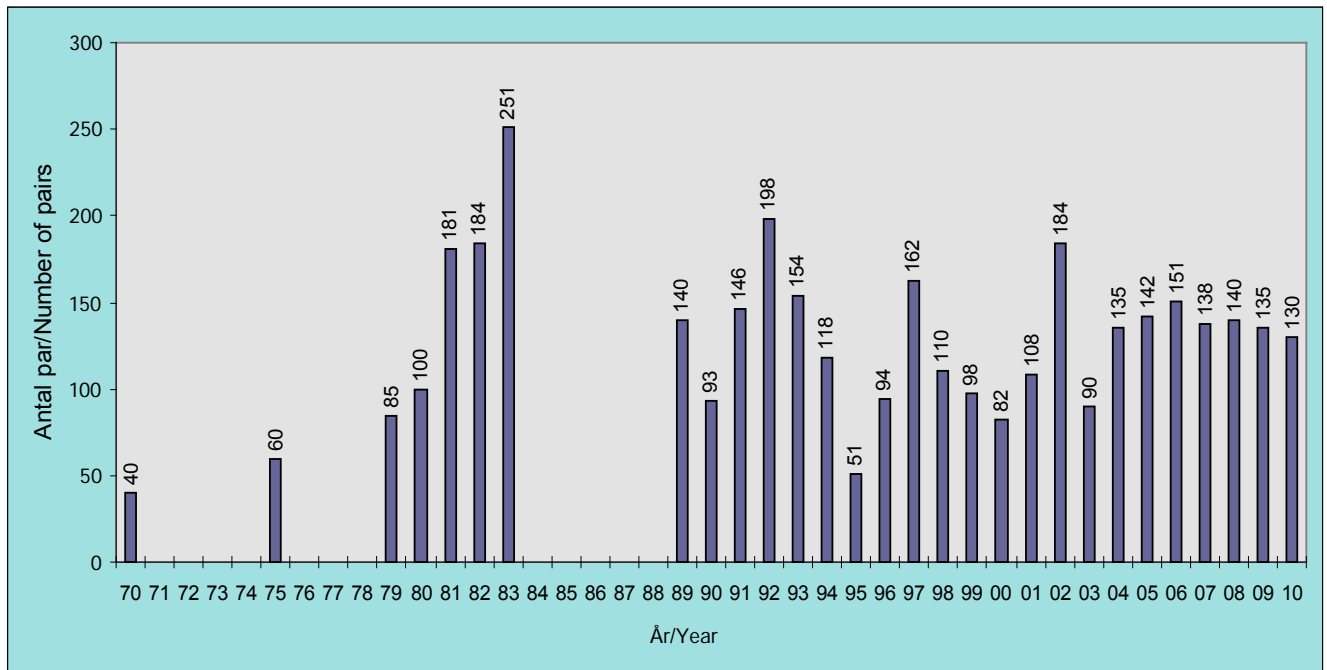

Fisktärna *Sterna hirundo*

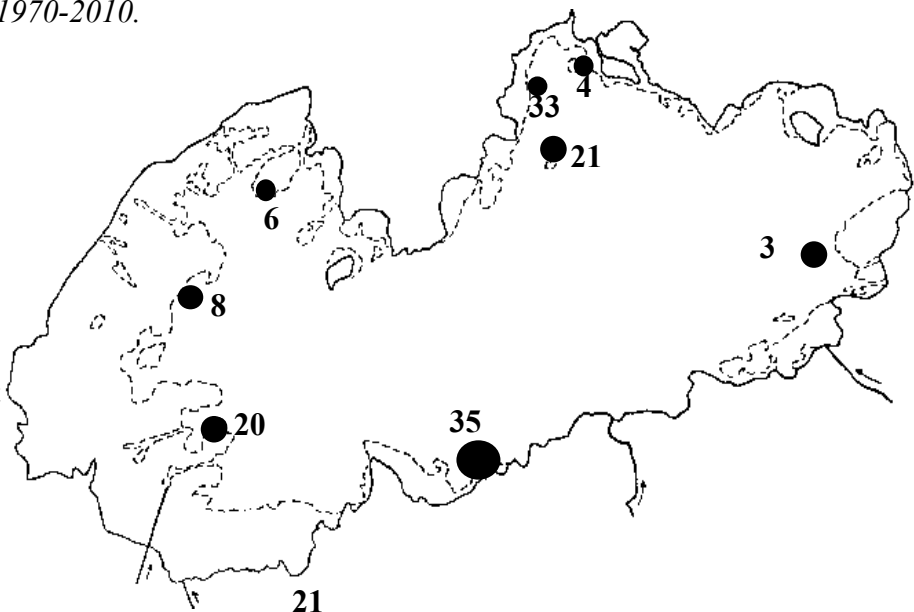
Lars Gezelius

Årets första observation gjordes 25 april. I år häckade 130 par fisktärnor i Tåkern, vilket är lika med medeltalet för åren 2000-09. Populationen i Tåkern har uppvisat en stor variation i antal med relativt snabba svängningar, men de senaste åren har det varit en mer stabil nivå kring 130-140 par. Spridningen av kolonierna i sjön var även i år ganska stor, vilket framgår av kartan nedan. Största kolonin fanns vid Glänås, med de flesta paren på de nya flottarna. Uppskattningsvis kom minst 150 ungar på vingarna vid sjön detta år, vilket ger drygt en unge per par. De konstgjorda träflottarnas (totalt sju st) attraktivitet var stor även i år. I år häckade 38 par fisktärnor (29 %) på flottarna mot 38 - 56 par åren 2003-09. De flesta (28 par) nyttjade de tre nya flottarna vid Glänås. I övrigt fyra par på flotten i Svälunge och sex par på flotten i Renstad yttre. Kullstorleken kontrollerades i 80 bon början av juni. Medelkullstorleken var 3,0 ägg. Under året ringmärktes 38 ungar, de flesta på flottarna vid Glänås samt vid Renstad Yttre. Inga återfynd rapporterades.

Figur 25. Antalet häckande par fisktärnor i Tåkern 1970-2010. *Number of breeding pairs of Common Tern in Tåkern 1970-2010.*

Figur 26. Fisktärnans häckningsplatser (antal par) i Tåkern 2010, totalt 130 par. *Breeding sites (number of pairs) of Common Tern 2010, in all 130 pairs.*

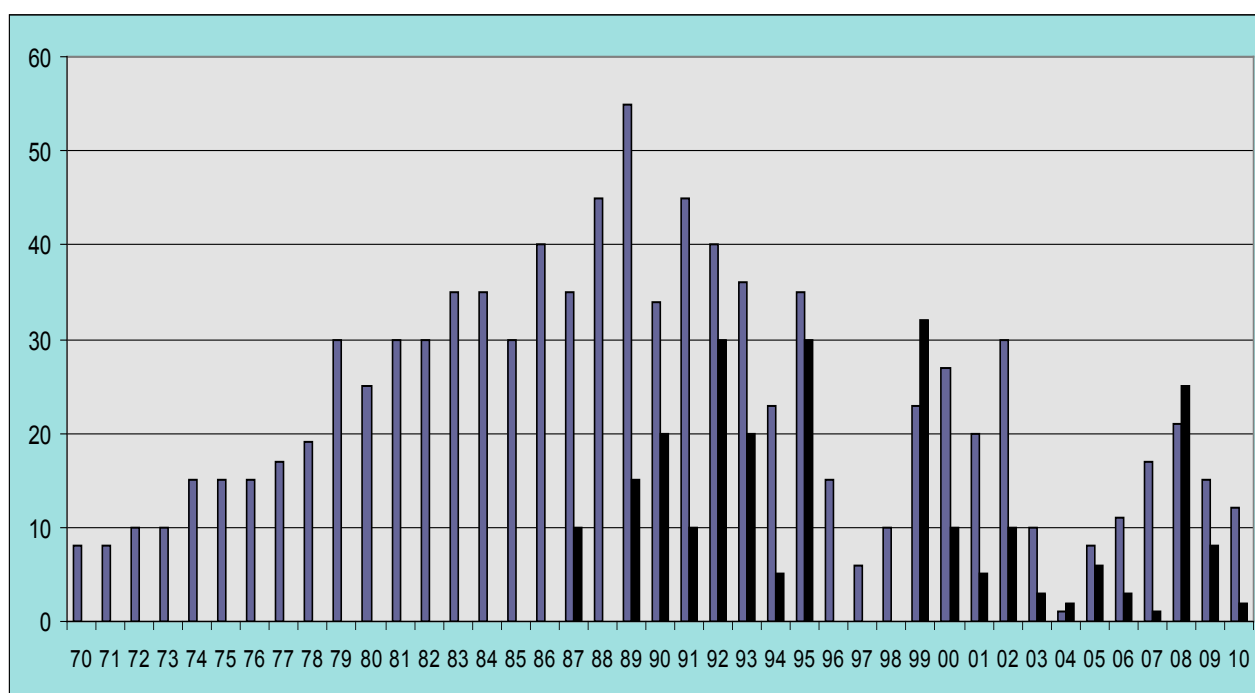

Svarttärna *Chlidonias niger* (VU)

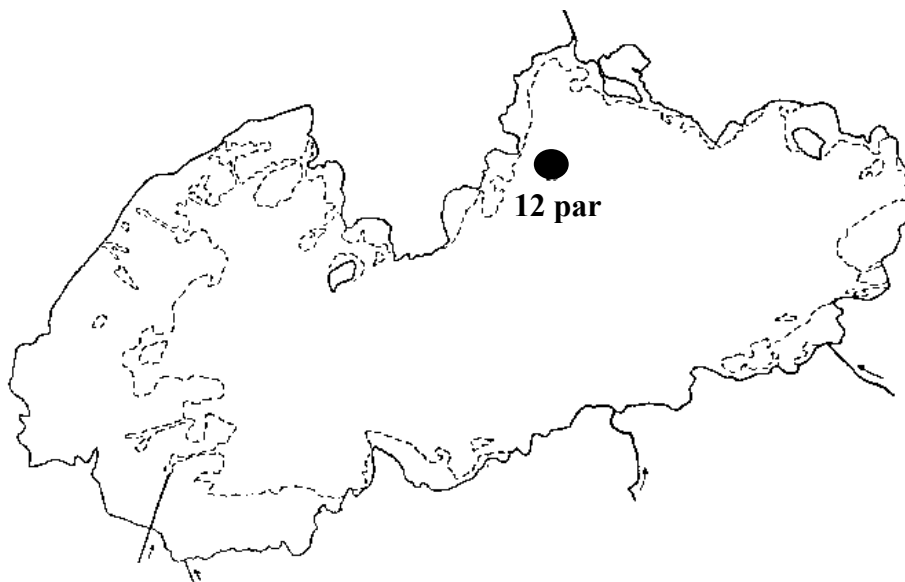
Lars Gezelius

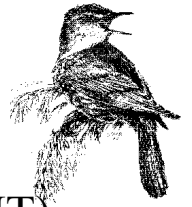
Efter toppåren i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet har populationen fluktuerat ganska kraftigt med en minskande trend och en ungfågelproduktion som sällan är god. De senaste åren har populationen legat på ca 10-20 par med undantag för bottenåret 2004. Årets första svarttärna sågs 2 maj vid Tovören. Häckning påbörjades på en låg ö av vassrotfält vid Tovören i slutet av maj. Äggkullstorleken kontrollerades i 11 bon 19 juni och det var sex bon med tre ägg, ett bo med två ägg och och fyra bon med ett ägg, vilket ger ett medeltal på 2,2 ägg per par. Ungfågelproduktionen blev medioker och endast en unge kunde ringmärkas. 27 juni varnade tio fåglar i kolonin, men inga ungar sågs. Endast en unge bedöms ha blivit flygg.

Figur 27. Antal par 1970-2010 och ungprouktion (svarta staplar) 1987-2010 hos svarttärna. *Number of breeding pairs of Black Tern 1970-2010 and number of fledglings (black bars) 1987-2010 in Tåkern.*

Figur 28. 12 par svarttärnor påbörjade häckning (svart punkt). *12 pairs of Black Tern started breeding (at the black dot).*

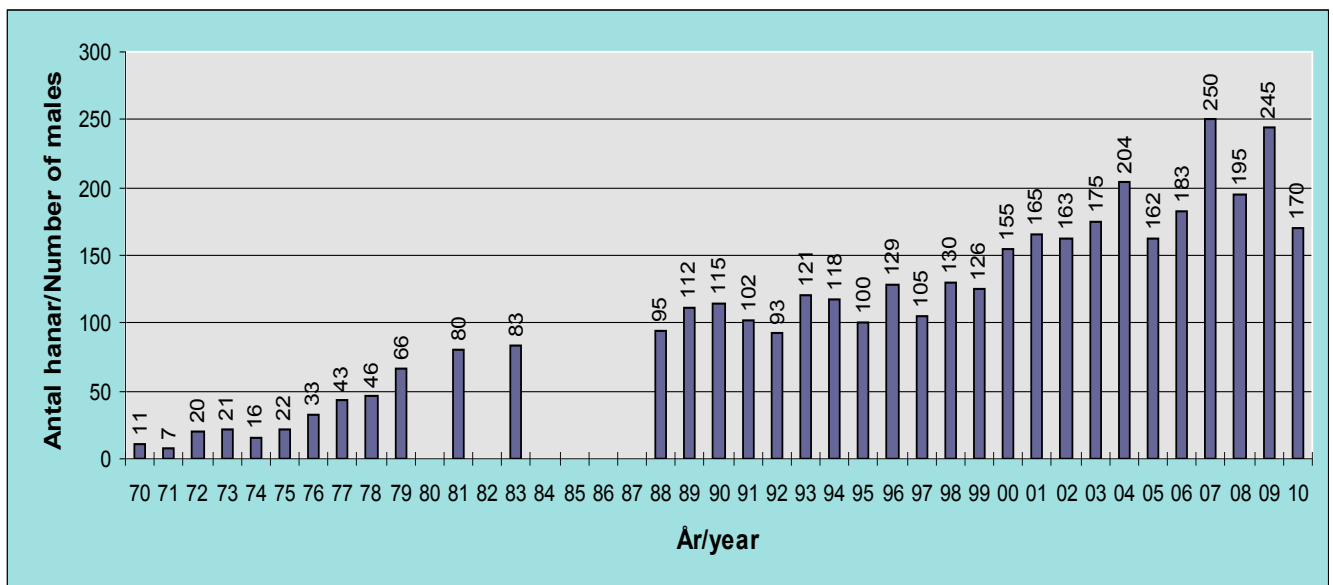

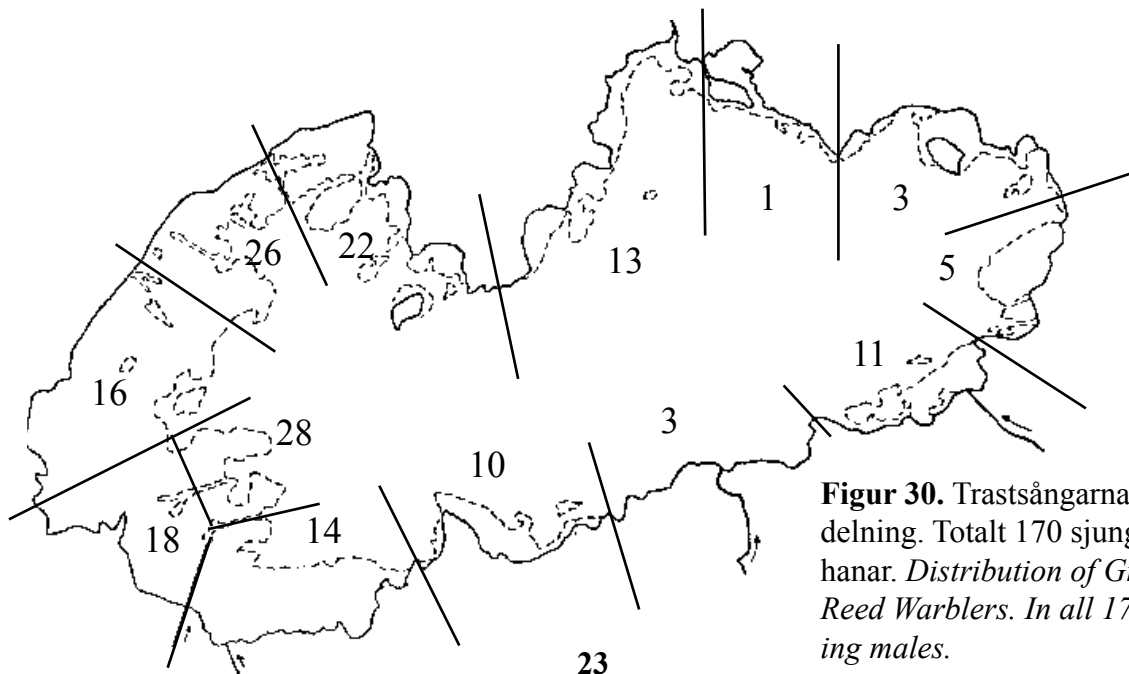
Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus* (NT)

Lars Gezelius

Årets insats koncentrerades på att inventera antalet sjungande hanar. Första trastsångaren hördes redan 2 maj. I stort sett alla vassområden blev inventerade och sjungande hanar prickades in på vasskartor från 25 maj till 19 juni. Flera områden blev besökta mer än två gånger. Årets inventering slutade på 170 sjungande hanar, vilket är en minskning från de senaste årens riktiga toppnoteringar till en mer "normal" nivå. Det är fortsatt höga tätheter i Renstad Yttre samt vid Åsby-Källstadviken. Under den standardiserade märkningen vid Renstad kanal i juli-september fångades sju trastsångare, vilket var en ökning från fjolårets tre ex. 2007 och 2008 uteblev arten helt vid fångsten där. Fångststatistiken vid Renstad kanal korrelerar sålunda inte särskilt väl med antalet sjungande hanar de senaste fyra åren. Vassen vid märkplatsen som varit påverkad av det höga vattenståndet i juli-augusti 2007, har nu helt återhämtat sig. Inga återfynd har rapporterats.

Figur 29. Antalet revirhävande trastsångare i Tåkern 1970-2010. *Number of singing males of Great Reed Warbler in Tåkern 1970-2010.*

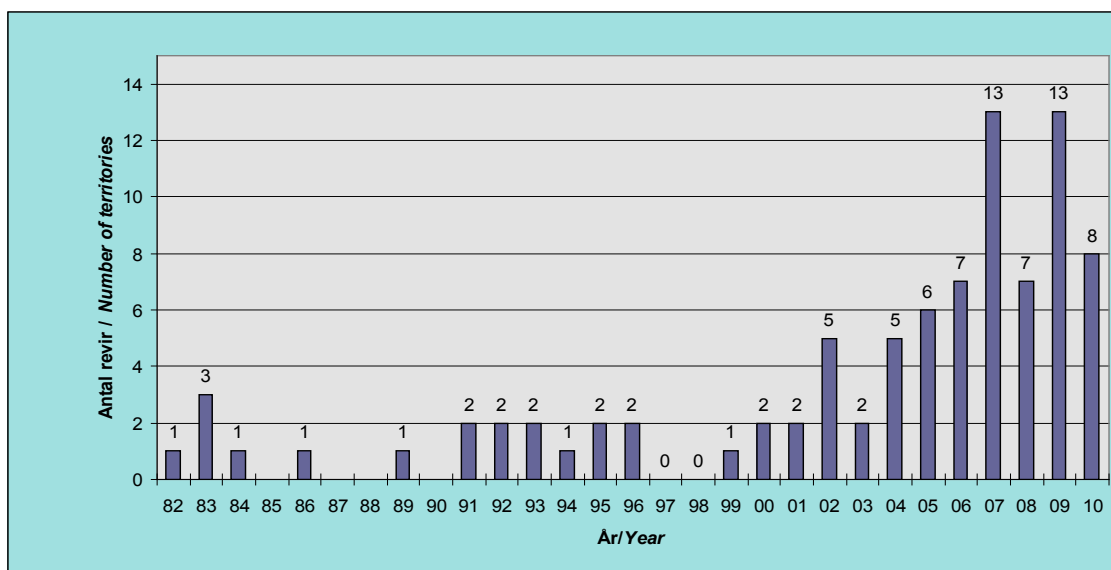
Figur 30. Trastsångarnas fördelning. Totalt 170 sjungande hanar. *Distribution of Great Reed Warblers. In all 170 singing males.*

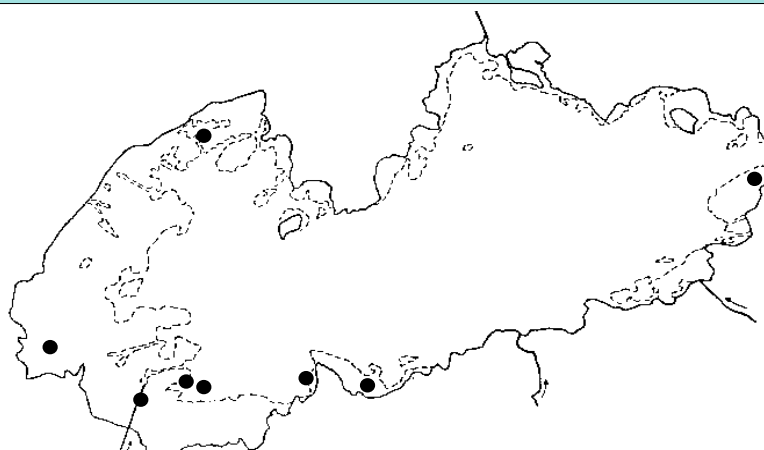
Vassångare *Locustella luscinioides* (NT)

Lars Gezelius

Tåkernpopulationen av vassångare torde vara en av de största i landet (vilket är typiskt för Tåkerns starkt vassanknutna häckfåglar, och den gör nu sällskap med rördrom, brun kärrhök, trast-sångare och skäggmes i den kategorin). Första observationerna av arten i Tåkern gjordes 1972 och -74. Årligt rapporterad i enstaka ex vid sjön var den under perioden 1982 - 2001. Första säkerställda häckningen dokumenterades 1996, då ett bo med fyra ägg påträffades och två boungar senare kunde märkas. Det var då det första bofyndet av arten i Sverige och följaktligen de första boungar av arten som märktes i landet (Vingspegeln, Gezelius 1996). Under åren 2002-2007 dokumenterades stadigt fler revirhållande hanar och under dessa år fångades ungfåglar av arten i juli i samband med nätfångsten i vassen vid Renstad kanal, omständigheter som tyder på häckning i sjön. Det höga antalet stationära hanar gjorde det intressant att mer systematiskt försöka fånga och ringmärka dessa i sina revir. Arten är relativt lätt att locka in i nät med bandspelare. Hanarna reagerar starkt på uppspelning av en artfrände i reviret och oftast krävs bara någon minuts väntan innan fågeln sitter i nätet. Under 2010 fångades en hane i sitt revir i Renstad yttre. Den försågs även med individuella kombinationer av färgringar för att kunna följa den i fält och dokumentera ev. förflyttningar utan ytterligare infångande. Vi märker Tåkerns häckande vassångare med orange ring över aluminium på höger ben och två ytterligare färgringar på vänster ben. I samband med fångsten bestäms fågelns ålder och flera biometriska data om fåglarna samlas in. Under vår och försommar noterades revirhävande vassångare på åtta platser. Sex årsungar märktes vid Renstad kanal under perioden 10 juli - 28 augusti.

Figur 31. Antalet revirhävande vassångare i Tåkern 1992-2010. *Number of singing males of Savi's Warbler in Tåkern 1992-2010.*

Figur 32. Revir av vassångare i Tåkern 2010. Totalt minst 8 sjungande hanar. *Distribution of territories of Savi's Warbler. Totally at least 8 singing males.*

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Lars Gezelius

Kylan och tillgången på mat spelar stor roll för skäggmesens överlevnad under vintern. Vintern 09/10 var ju generellt mycket kall och snörik, ca 50 cm. Sju nätter kröp kvicksilvret ner under 20 minus. Det var sålunda en hård vinter ur skäggmessynpunkt får man förmoda, men de tycks ha klarat detta galant. Under januari sågs några grupper om 10 - 30 fåglar på olika håll i vassarna.

Häckningsstudier

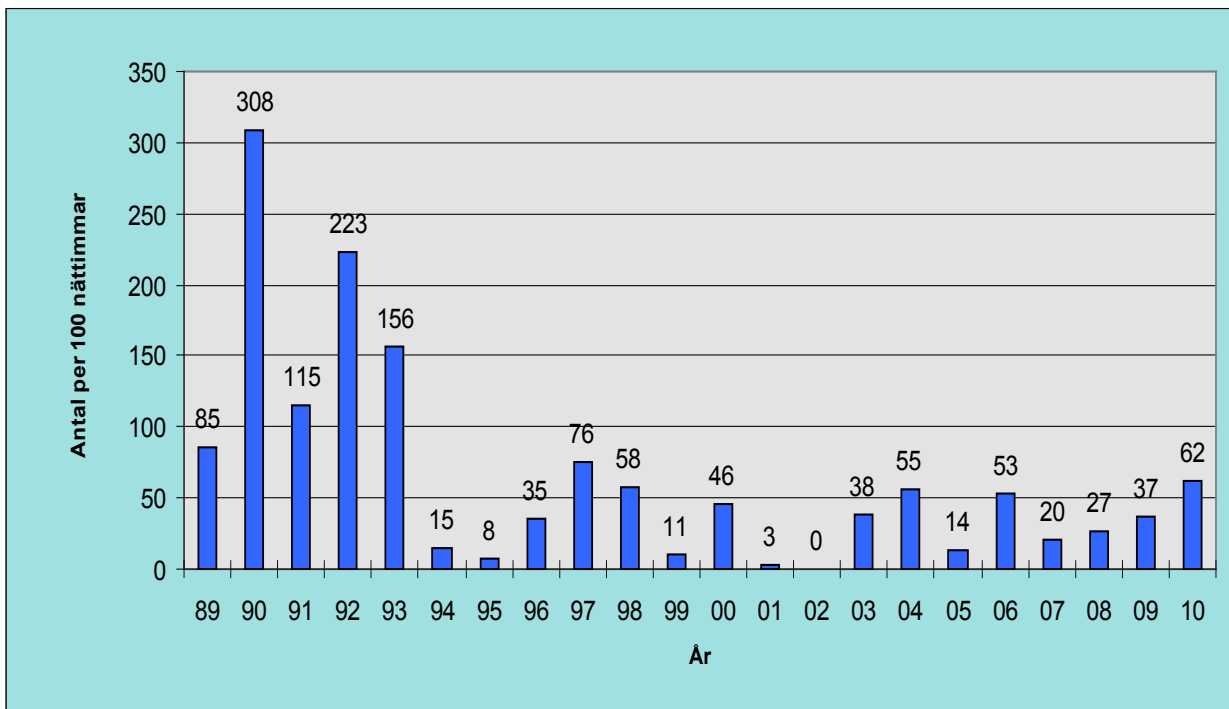
Detta år gjordes inga häckningsstudier av arten.

Höstmärkning

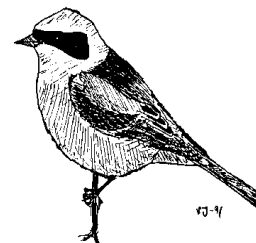
Totalt märktes 513 flygga skäggmesar, de flesta vid den standardiserade fångsten vid Renstad kanal. I figuren nedan visas fångsten per nättimme under september-oktober för de senaste åren, vilket kan ge en fingervisning om förändringar av populationsstorleken. Mellan 1993 och -94 skedde en kraftig minskning och därefter har populationen legat på en lägre nivå och fluktuerat. Medelfångsten 2000-2009 är 28 fåglar per 100 nättimmar, så årets antal på 62 ligger en bra bit över medeltalet för den senaste 10-årsperioden. I månadsskiftet september - oktober noterades viss högflykt. Höstfångsten vid Renstad kanal tyder på gott häckningsresultat.

Återfynd/kontroller

Inga återfynd har rapporterats 2010.

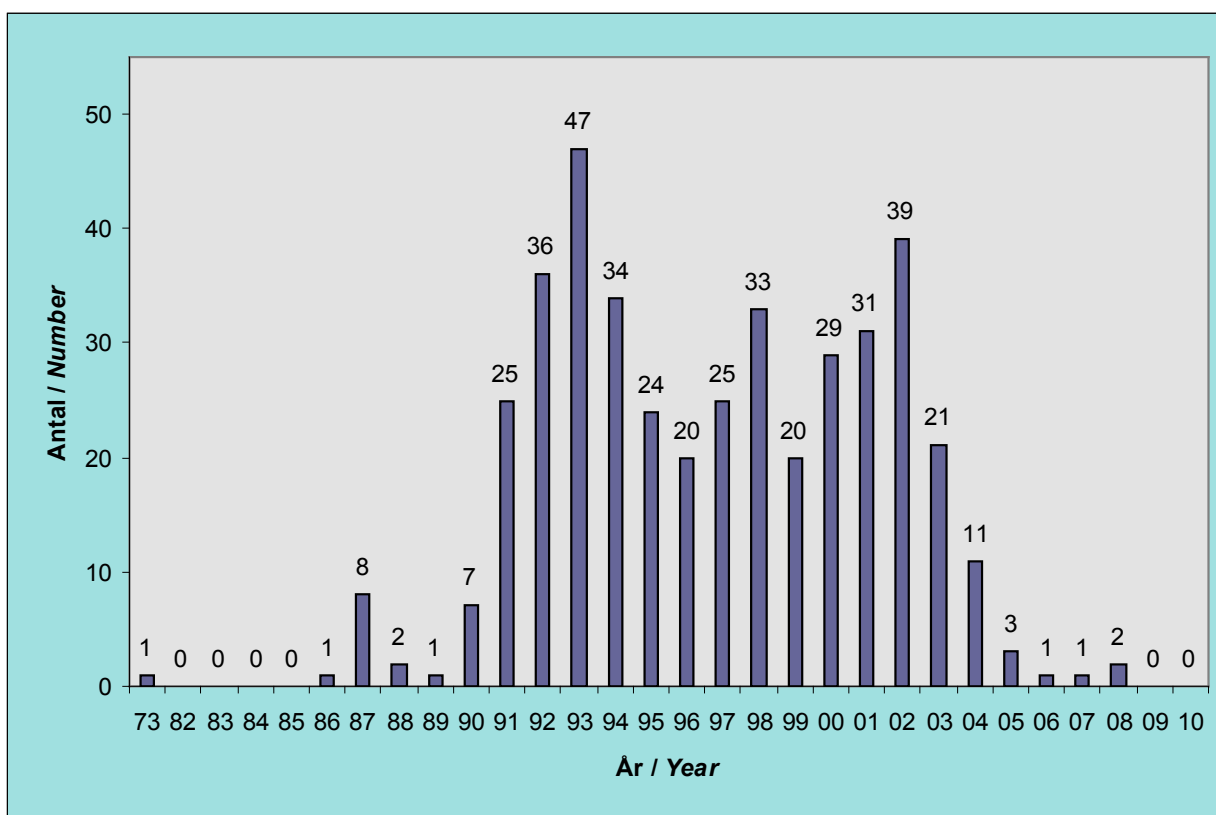
Figur 33. Antalet fångade skäggmesar per 100 nättimmar under september-oktober 1989-2010. *Number of trapped Bearded Tits per 100 net-hours during September-October 1989-2010.*

Pungmes *Remiz pendulinus* (EN)

Lars Gezelius

Resultaten av den samlade inventeringsinsats som gjordes kring sjön visar tydligt på fortsatt låg närvaro av arten. Pungmesen uppträdde även detta år mycket fåtaligt; endast en hane sågs vid Svälinge 29 juni. Inga bofynd gjordes och det är andra året i rad året sedan 1985 som arten helt uteblir som bobyggare. Populationen har även en vikande trend i Sverige och arten har nu klassats som starkt hotad på den nya rödlistan. Det är troligen ingenting i Tåkerns biotoper som spelar in eftersom det finns gott om björkridåer utefter kanalerna som fortsatt erbjuder goda häckningsplatser.

Figur 34. Antal funna påbörjade/kompleta pungmesbon vid Tåkern 1973-2010. *Number of found nests of Penduline tits (in various stages) at Tåkern 1973-2010.*

Ringmärkning / Bird ringing

Lars Gezelius

Under året märktes 3849 fåglar av 64 arter, vilket är det sjunde högsta någonsin och i paritet med de goda åren 2003-06. Totalt har nu nästan 99600 fåglar av 155 arter märkts i fältstationens regisedan starten 1964. Det blev inga nya märkarter för stationen men det blev årsrekord för gråtrut, och grönsiska samt tangerade rekord för kattuggla, blåhake och forsärla. Bland ovanliga märkarter kan nämnas dvärgbeckasin, hornuggla, kungsfågel och tofsmes. 662 fåglar märktes av Göran Bergengren vid Slästorp, Boxholms kommun, bl.a. duvhök, kattuggla, samt många svartvita flugsnapparungar, mesar, finkar och siskor.

Märkning av boungar

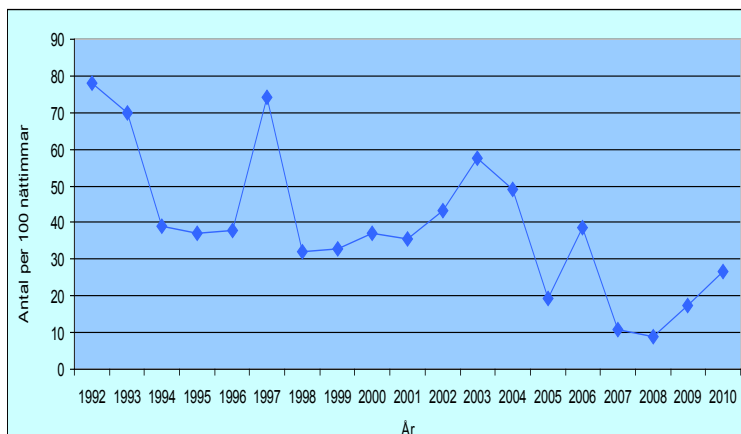
Under året märktes 931 boungar av 23 arter, vilket är jämförbart med de senaste sex årens antal kring 1000. Arbetet koncentrerades som vanligt på måsar och holkhäckande arter. Skrattmåsar och fisktärnor märktes i stor omfattning. Bland ovanligheter detta år var 33 gråtrutar märkta i skärgården samt 70 märkta skrântärnor i Gryts skärgård. Antalet märkta boungar i holkar blev 594, vilket är ett mycket högt antal. Flest blev det som vanligt av svartvit flugsnappare med 247 ungar märkta.

Höstmärkning

Fångstinsatsen vid Renstad kanal 3 juli till 31 oktober resulterade i 3422 nättimmar varav 3260 föll inom ramen för den standardiserade vassmärkningen. Antalet nättimmar (standard) var i juli 1428, i augusti 1173, i september 392 och i oktober 267. Vad gäller trender, i form av antalet fåglar märkta per 100 nättimmar, kan vi konstatera att det blev låga antal för rörsångare men relativt höga för sävsångare och normalt för sävsparv. För rörsångaren noterades en fortsatt uppgång efter de magra åren 2007 och 2008 (se figur nedan som anger fångsten per 100 nättimmar). Sävsångaren fångades i relativt stora antal, 13 per 100 nättimmar, vilket är över medeltalet på 11. Sävsparven hade däremot en något mer normal säsong med fem fångade per 100 nättimmar, vilket också är medeltalet. Under hösten ringmärktes åtta dvärgbeckasiner vid Glänås under perioden 6 - 30 oktober.

Återfynd och kontroller

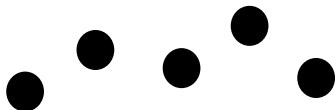
Hittills har 21 återfynd/kontroller rapporterats under året. Det mest anmärkningsvärda är väl den bruna kärnhök som blev 18 år och 24 dagar. Det tidigare åldersrekordet för arten i Sverige uppgick till knappt 12 år, medan åldersrekordet i Europa fortfarande innehas av en brun kärnhök märkt i Tyskland, som blev 20 år och 1 månad gammal. Bara två utlandskontroller av rörsångare gjordes och bland mer lokala förflyttningar kan nämnas två rörsångare som kontrollerades vid Säbyviken, Roxen.

Figur 35. Fångst av rörsångare per 100 nättimmar.

Tabell 3. Antalet ringmärkta fåglar 2010. Inom parentes anges hur många som var boungar. Number of ringed birds in 2010. Ringed as nestlings within brackets.

Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	3	(3)
Kricka <i>Anas crecca</i>	1	
Duvhök <i>Accipiter nisus</i>	1	
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	1	
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	7	(7)
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	1	(1)
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	2	
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minima</i>	8	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	5	
Grönbena <i>Tringa glareola</i>	9	
Skrattmåsar <i>Larus ridibundus</i>	151	(151)
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>	33	
Skrântärna <i>Sterna caspia</i>	70	(70)
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	38	(38)
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>	6	(6)
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	1	(1)
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	7	(7)
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	11	(11)
St. hackspett <i>Dendrocopos major</i>	1	
Forsärla <i>Motacilla cinerea</i>	6	(6)
Sädesärla <i>Motacilla alba</i>	2	
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	12	
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	1	
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	23	
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	2	
Blåhake <i>Luscinia svecica</i>	2	
Koltrast <i>Turdus merula</i>	25	(4)
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	8	
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	4	
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	1	
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	7	
Sävsångare <i>Acocephalus schoenob.</i>	419	(2)
Busksångare <i>A. dumetorum</i>	1	
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	13	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	873	
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	7	
Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	2	
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	8	
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	3	
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	1	
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	3	
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	194	(6)
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	7	(4)
Svartvit flug. <i>Ficedula hypoleuca</i>	254	(247)
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	513	
Entita <i>Parus palustris</i>	19	(15)
Talltita <i>Parus montanus</i>	4	
Svartmes <i>Parus ater</i>	9	
Blåmes <i>Parus caeruleus</i>	221	(77)
Talgoxe <i>Parus major</i>	207	(142)
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	29	(21)
Trädkrypore <i>Certhia familiaris</i>	1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	70	(70)
Pilfink <i>Passer montanus</i>	45	
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	13	
Bergfink <i>Fringilla montifringilla</i>	7	
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	190	
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	105	
Domherre <i>Phyrrhula phyrrhula</i>	8	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccoth.</i>	1	
Gulsparr <i>Emberiza citrinella</i>	7	
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	164	
Antal arter: 64		
Summa:	3849	(931)

Punktrutt Tåkern runt / *Standard route around Tåkern*

Lars Nilsson

På sjuttioalet fanns ett antal fasta punktrutter i Tåkern som inventerades under framförallt häckningstid. De var belägna i det sydvästra vassområdet och förflyttningarna mellan punkterna skedde med kanot. Som förste inventerare fungerade Gunnar Björkman. Vissa rutter blev med tiden oframkomliga pga dåligt underhållna kanaler (igenväxning). Därför slutade rutterna att paddlas i slutet av 70-talet. Materialet som samlades in är bara grovt bearbetat.

Fältstationen återupptog 1998 arbetet med fasta punktrutter. En rutt består av tjugo punkter som inte får ligga för nära varandra (för att förhindra dubbelräkning). Rutten startas senast en timme efter soluppgången och vid varje punkt noteras alla fåglar som ses eller hörs under fem minuter. Eftersom avsikten var att kunna genomföra inventeringarna när som helst under året lades punkterna utmed det allmänna vägnätet runt sjön, ”Giro di Tåkern” var skapat. Tanken var också att samla in data om jordbrukslandskapets fåglar, något som oftast legat lite vid sidan om den ordinarie verksamheten. Förfarandet följer reglerna för Svenska Häckfågeltaxeringen. Där beskrivs också varje punkt avseende biotop. Fyra poäng fördelas på de fyra huvudbiotoperna; barrskog, lövskog, åker/bete och myr/hygge. För vår rutt blev fördelningen åker 70 poäng, lövskog 7 poäng och myr 3 poäng. Utan tvekan en rutt i jordbrukslandskapet !

Huvudmålet är att inventera ruten en gång omkring nyår och en gång under häckningstid i början av juni. Det är viktigt att vädret vid inventeringstillfället är bra, dvs utan besvärande nederbörd eller blåst. Det är också en fördel om samma personer återkommer som inventerare. Vinterinventeringen genomfördes för fjortonde året i januari 2011, medan tolv inventeringar hittills gjorts i juni. Fältstationen har också en sommar- och vinterpunktrutt på Omberg som inventerades första gången 2000. Huvudansvar för inventeringarna har Bengt Andersson, Lars Gezelius och Lars Nilsson.

Avsikten med den här typen av inventering är dels att beskriva fågelsamhället och dels att följa förändringar i antalet fåglar över tiden. Detta gör att man bör ha många års resultat för att kunna få någorlunda säkra siffror. I tabellen nedan redovisas hur många individer av ett urval arter knutna till det öppna jordbrukslandskapet som registrerats under de tolv år som juniinventeringen gått av stapeln.

Tabell 4. Antal individer av några utvalda arter som noterats vid punktruten ”Tåkern runt” i juni 1999-2010. *Numbers of some selected species along the standard route around Tåkern in June.*

Art/Species	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Sånglärka <i>Skylark</i>	60	27	38	42	31	37	31	30	36	23	33	27
Ladusvala <i>Barn Swallow</i>	11	7	3	6	7	6	5	9	9	10	9	7
Törnsångare <i>Whitethroat</i>	11	13	10	13	11	17	13	14	11	12	11	5
Stare <i>Starling</i>	25	12	37	8	20	20	38	51	75	20	75	24
Hämpling <i>Linnet</i>	9	6	1	1	10	4	9	2	4	2	2	1
Gulspärvarv <i>Yellowhammer</i>	15	4	6	8	8	6	6	6	6	2	4	0
Gråspärvarv <i>House Sparrow</i>	12	16	3	7	3	10	7	6	10	8	10	3

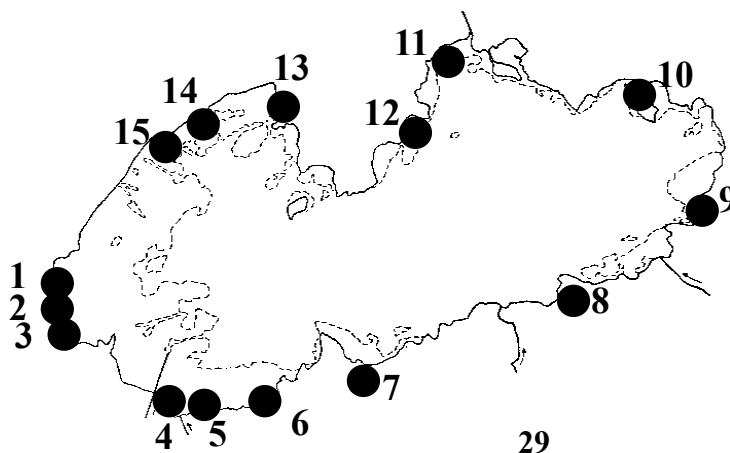
Inventering av Tåkerns strandängar

Lars Nilsson, Bengt Andersson, Lars Gezelius, Jan Henriksson, Morgan Johansson, Gunnar Myrhede och Eva Vogel-Rödin

Under året har ett stort antal hävdade, öppna strandängar besökts under häckningstid med syfte att dokumentera antalet häckande fåglar. Mest intresse har ägnats de typiska strandängsarterna; vadare, ängsplomlärka och gulärta. Observationer av andra arter, såsom andfåglar, har naturligtvis också noterats. De stora ängarna med många häckande arter och individer har besökts 5-10 gånger från slutet av april till midsommar. Mindre, och därmed oftast mer lättinventerade, strandängar besöktes 3-5 gånger. I det följande redovisas resultaten från de flesta av strandängarna tillsammans med siffror från tidigare år. I tabellen nedan sammanfattas antalet häckande par av tofsvipa, rödbena och gulärta. Karteringen av dessa arter är ganska enkel och därmed tillförlitlig samtidigt som förekomsten av dessa arter indikerar att områdets hävd är relativt god. När det gäller tofsvipa står siffran oftast för högsta antalet ruvande fåglar och för rödbenan liksom gulärlan antalet revirhävdande par. Arealen avser inventerad strandäng inklusive den s.k. blå bården. Två rödbenerevir fanns även vid Holmen på översvämmad åkermark, samt två vid Glänås och ett vid Lorbydeltat.

Tabell 5. Antal ruvande tofsvipor och revirhävdande rödbene- och gulärlepar på Tåkerns välhävdade strandängspartier 2010, inom parentes anges antal per km². *Number of breeding Lapwings, Redshanks and Yellow Wagtails on the meadows at Tåkern 2010, within brackets are given number per km².*

	Storlek (ha)	Tofsvipa <i>Lapwing</i>	Rödbena <i>Redshank</i>	Gulärta <i>Yellow Wagtail</i>
1. Väversundamaden	22	3 (14)	2	-
2. Charlottenborgsmaden	15	1 (7)	2	-
3. Lövängsborgsmaden	18	2 (11)	2	-
4. Renstadmaden	7	2 (29)	1	-
5. Kvarnängen	16	5 (31)	1	-
6. Bankängen	23	6 (26)	1	-
7. Svanshals äng	21	- (-)	1	1
8. Sjötuna	9	5 (56)	1	-
9. Furåsa/Hov	23	1 (4)	-	1
10. Säby	16	1 (6)	1	2
11. Herrestad	15	2 (13)	-	-
12. Källstad hopabete	26	- (-)	2	-
13. Källstadviken	5	- (-)	-	1
14. Yxstad strand	12	3 (25)	1	2
15. Åsby	19	4 (21)	1	1
Summa:	247	35 (14)	16 (6)	8 (3)

Figur 36. Strandängarnas lägen. *The location of the meadows.*

Charlottenborgsmaden 15 ha

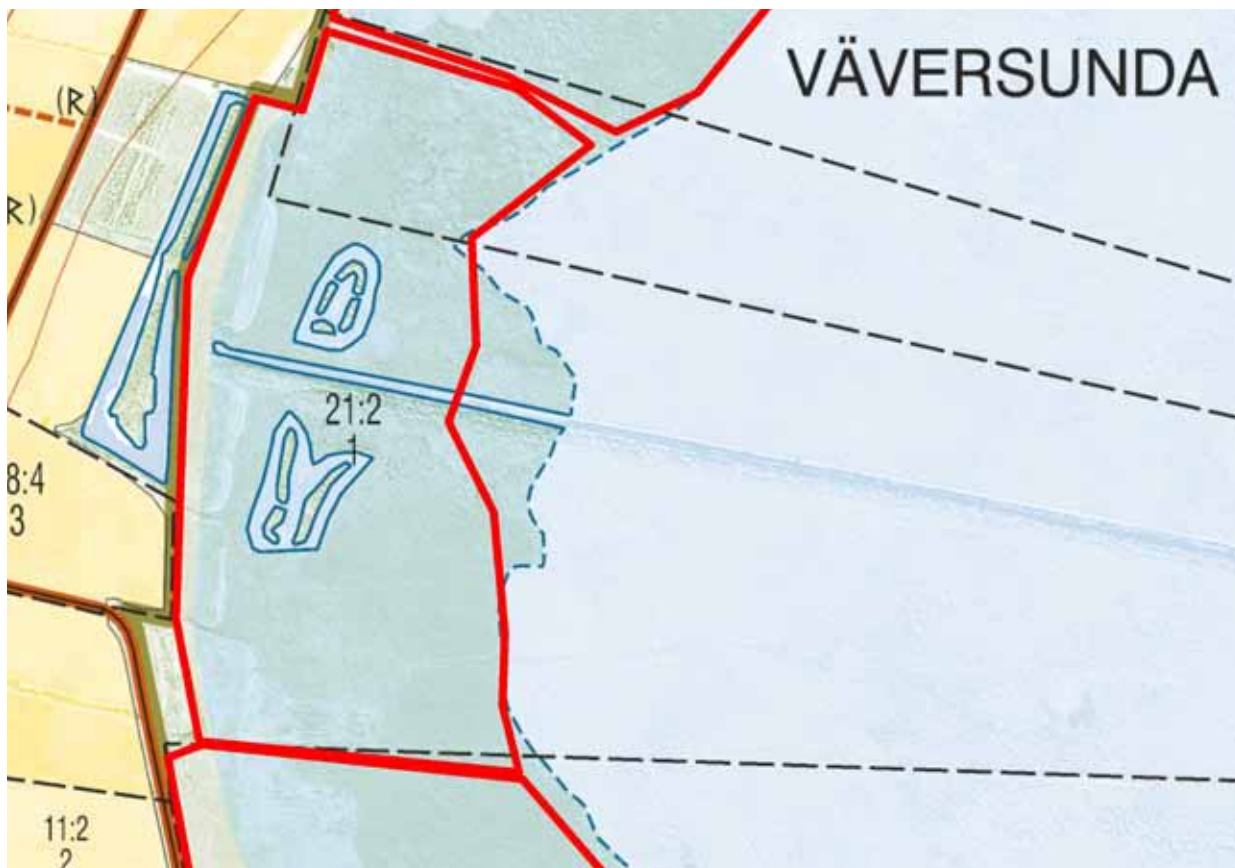
Den här ytan har tidigare legat för fåfot. Med början 1999 startade en restaurering av området. Med hjälp av grävmaskin skapades norr och söder om Charlottenborgskanalen två dammar med öar. De är 0.5-1 m djupa och ca 1 ha stora. Även kanalen har breddats och fördjupats. Av någon anledning har träd planterats på kanalbanken ! När vårens högvatten dragit sig tillbaka betas området. Den här ytan är en blandning av olika miljöer med olika behov av hävd. Trots, eller tack vare, detta hopkok av grävmaskinsmiljöer varvat med slåttermad är fågellivet rikt och antalet arter våtmarksfåglar stort. De grävda dammarnas attraktion på fågellivet är måttligt. I slutet av april noterades att vegetationen delvis var ganska högvuxen. Maddelen hyser ett par tofsvipor och två par rödbenor.

Antal häckande par:

	medel 2000-04	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Snatterand	0,6	-	1	1	2	1	-
Årta	1	1	1	-	-	-	-
Skedand	1,4	2	1	-	-	1	1
Tofsvipa	5	5	4	2	1	1	1
Brushane	0,2	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck	3,8	5	4	4	3	3	3
Rödbena	2	3	3	2	1	1	2
Gulärta	0,2	-	-	1	2	-	1

Övriga observationer:

Gravand 1 par 30 april

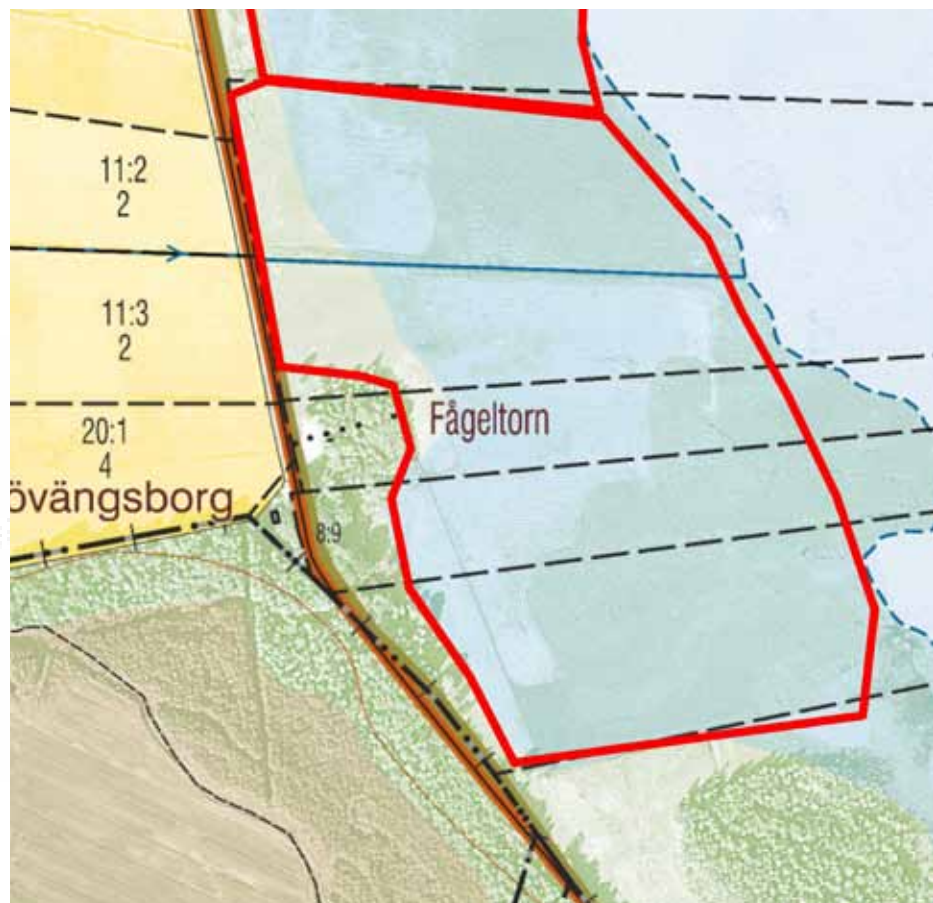
Lövängsborgsmaden 18 ha

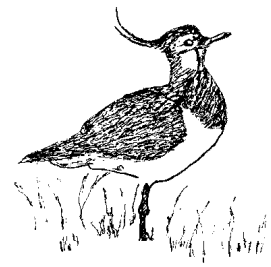
1988 påbörjades restaureringen av Lövängsborgsmaden genom fräsning och hela dagens yta om ca 18 ha blev klar 1991. Restaureringen har bekostats av Tåkernfonden WWF. Maden sköts genom slåtter och den utförs med ett rotorslåtteraggregat i augusti. Det slagna gräset strängläggs och samlas upp alternativt eldas. Efterbetning sker med nötkreatur/hästar. Karaktäristiskt för slåtterängen är att gräset växer kraftigt när värmen kommer och vattnet sjunker undan. Det gör att fåglarna kan vara svårsedda från mitten av maj och fram till slåttern. Ytan inventerades på fåglar från slutet av april när de första viporna lägger ägg till mitten av juni. Inventeringen genomförs med hjälp av handkikare och tubkikare från plattformen och den närliggande vägen. Under senare år har vattenståndet varit högt under våren.

	medel 1993-99	2000-2004	2005-09	2010
Årta	1.4	0,2	0,6	-
Småfläckig sumph.	1.3	1,2	1,6	1
Tofsvipa	13	7	5,6	2
Enkelbeckasin	ca 14	12	8,2	6
Dubbelbeckasin	0.3	0,2	-	-
Rödbena	4.7	3	2	2
Brushane	0.4	-	-	-
Ängspiålrka	1	0,4	0,6	-
Gulärå	0.7	0,2	0,2	-

Övriga observationer:

Dubbelbeckasin	2 ex spelade 5-15 maj
Rödspov	1 par spelade 15 maj

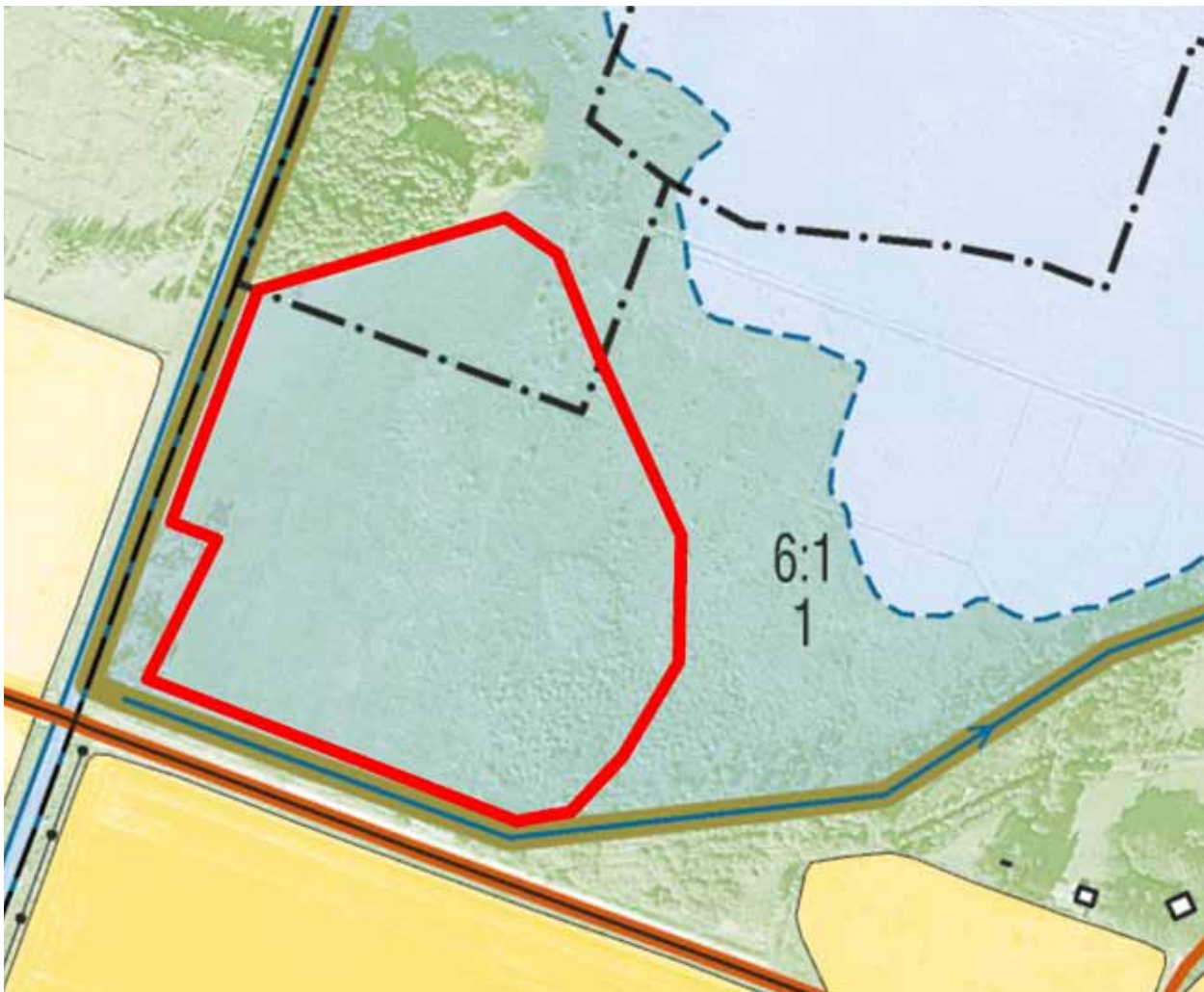

Renstadmaden 7 ha

Restaureringen av denna slåttermad strax öster om Ramstad kanal påbörjades under hösten 1997 i Länsstyrelsens regi med buskröjning och fräsning av starrtuvor. Den restaurerade ytan är ca 7 hektar. Maden kan avspanas väl från vallen eller vägen söder om maden. I augusti 2002 släpptes de första betesdjuren på ytan som varit obetad under många år. Betestrycket blev dock för svagt och under efterföljande vår fanns mycket långt fjolårsgräs och stora tuvor. Från 2003 har betningen fungerat tillfredsställande. I år var vegetationen hög redan i slutet av april vilket gjorde det svårt att se fåglarna. 13 maj fanns endast smärre synliga vattenspeglar och några betesdjur hade ännu ej kommit ut.

Antal häckande par:

	medel 1998 - 2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gräsand	1,3	2	1	-	-	-	-	-
Årta	0,2	-	-	-	-	-	-	-
Småfläckig sumph.	1,0	1	1	1	1	-	1	-
Tofsvipa	3,3	2	4	3	1	1	3	2
Enkelbeckasin	5,2	4	3	6	2	1	4	4
Rödbena	0,3	1	-	1	1	-	-	1

Kvarnängen 16 ha

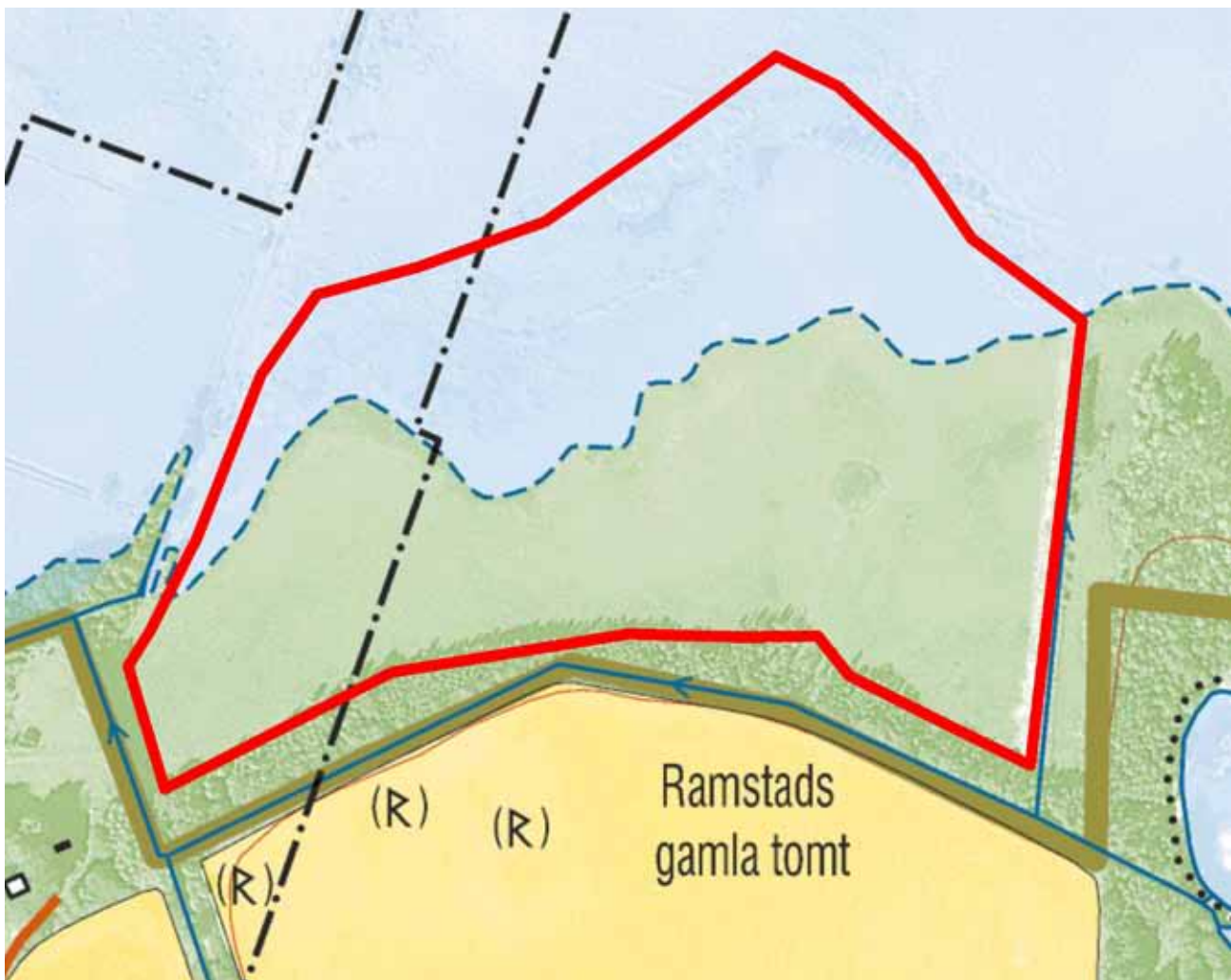
Effekterna av restaureringen 1993 då den blå bården bearbetades med specialmaskin har efter hand klingat av. Betestrycker på ängsmarken är oförändrat bra men tyvärr visar djuren inget större intresse för att beta i den blå bården. Bården är därför helt igenvuxen med högt gräs och kaveldun. I år var det betessläpp första maj, 20 vuxna och fem unga nöt. Tofsvipan har glädjande nog åter ökat och i år räknades fem par in. Övriga arter är dock fortfarande kvar på låg nivå. Ur dagboken: 28 april – svag blå bård, välhävdad äng, 13 maj – 16 ad + 4 juv nötkreatur på plats.

Antal häckande par:

	medel 1985-89	1995-99	2000-04	2005-09	2010
Tofsvipa	8.4	18	5	3	5
Enkelbeck.	3.6	5	4	3	3
Rödbena	1.6	3	1,8	-	1
Ängspi-pl.	2.8	1	-	-	-
Gulär-la	1.6	2.8	0,4	-	-

Övriga observationer:

Ägretthäger 1 ex. 29 augusti

Bankängen 23 ha

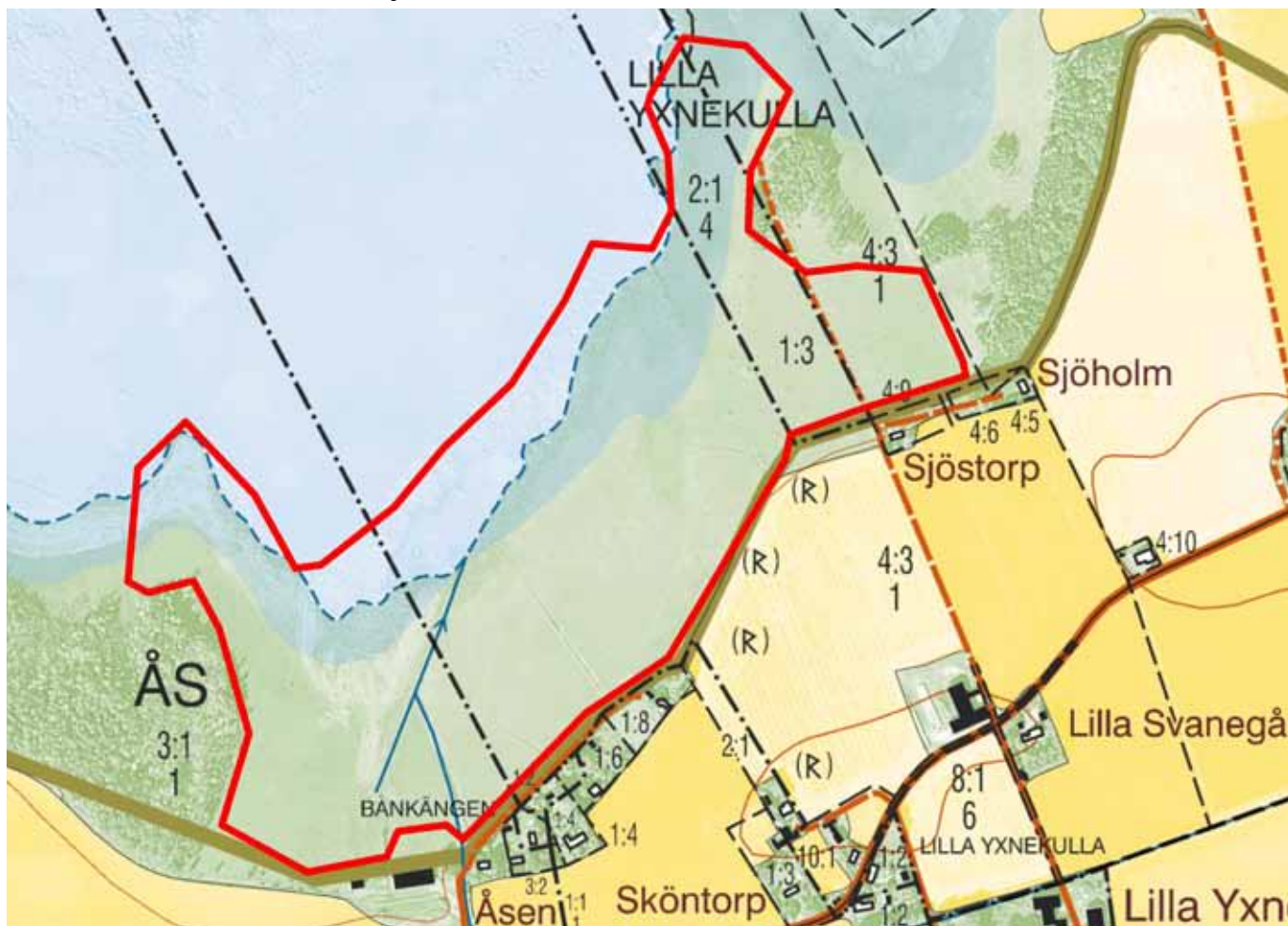
Jämte Sjötuna och Kvarnängen den mest besökta strandängen. Ängen är fortfarande i väl hävdad skick även om betetrycket minskat under senare år. Antalet häckande och rastande fåglar har också minskat något. Den blå bården är inte speciellt blå längre bl.a. beroende på att betesdjuren sällan går ut här och betar. Någon form av maskinell bearbetning av bården i kombination med ökat betetryck behövs för att återge Bankängen dess förlorade stjärnstatus.

Antal häckande par:

	medel 1996-9	2000-03	2004-08	2009	2010
Strandskata	1	1	0,4	1	1
Tofsvipa	15	12	6	6	6
Enkelbeck.	3	1,8	3	3	2
Rödspov	0,25	-	-	-	-
Storspov	0,25	0,3	-	-	-
Rödbena	1	1,3	0,8	1	1
Gulärta	-	0,8	0,8	-	-

Övriga observationer:

Gravand	1 ex april-maj
Årta	2 par
Skedand	3 par
Brushane	60 rastande 2 maj

Svanshals äng 21 ha

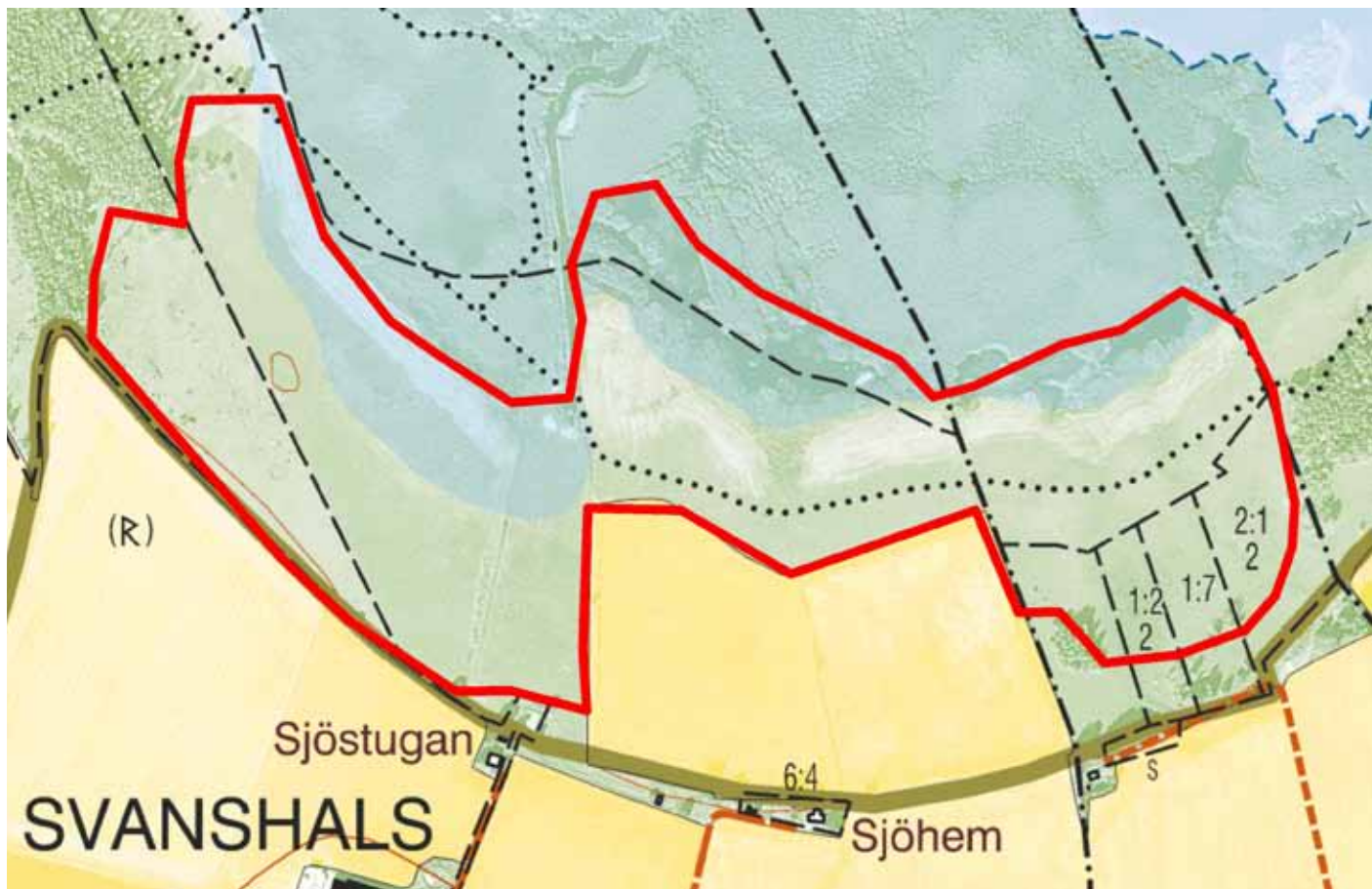
Observationerna har dels skett från vandringsleden som går genom ängen och dels från den bro som går över ett dike mitt på ängen. Under de senaste åren har de sämst hävdade avsnitten putsats och betetrycket har ökat. Det har medfört att hävden nu är mycket god över hela området. I slutet av april konstaterades att allt var välbetat, även ”åkrarna”. Ur dagboken 2 maj: Västra delen: Bra hävd med viss blå bård. Mellandelen: Bra hävd och delvis bearbetad blå bård. Östra delen: Bra hävd. Trots den goda hävden är antalet häckande fåglar inte imponerande. Noterbart är att tofsvipan försvunnit som häckfågel.

Antal häckande par:

	1985-89	1996-2000	2001-2005	2007	2008	2009	2010
Strandskata	0.2	0.4	-	-	-	1	-
Tofsvipa	7	14	3	2	2	-	-
Enkelbeck.	8	4	3	3	1	3	4
Storspov	0.4	-	-	-	-	-	-
Rödbena	0.4	1.2	1	-	1	1	1
Ängspi-pl.	2.6	2	0,8	1	1	-	-
Gulär-la	3.8	3.2	1,6	2	1	3	1

Övriga observationer:

Storspov spelande vid tre tillfällen i juni

Sjötuna äng 9 ha

Ytan är som helhet mycket välbetad. Fågellivet är därmed mycket rikt. När det gäller antal individer och arter står Sjötuna i särklass bland Tåkerns strandängar. Detta gäller inte minst vadarna som rastar under både vår- och höstflyttning.

Antal häckande par:

	1993	medel 1996-2000	2001-2005	2006	2007	2008	2009	2010
Strandskata	-	0,2	-	-	-	-	-	-
Tofsvipa	3	10	9	7	7	7	6	5
Brushane	-	0,8	-	-	-	-	-	-
Enkelbeck.	4	4	3	2	1	1	1	1
Rödbena	-	2	2	1	2	1	1	1
Ängspipl.	1	0,2	-	-	-	-	-	-
Gulärta	1	1	0,6	-	-	-	-	-

Övriga observationer:

Bläsgås	1 ex 4 april
Gravand	2-3 ex under maj
Årta	1 par
Skedand	3 par
M Strandpipare	2 ex under häckningstid
Kärrensäppa	110 ex. rastade 26 juli
Dvärgmåsar	1 ex 2K 3 juni
Skräntärna	som mest 11 ad och 4 juv 22 juli

Furåsa - Hov 23 ha

En långsträckt strandäng som delvis ligger inklämd mellan skog och vass. Här har aldrig varit några mängder av häckfåglar men området är ändå attraktivt för rastare och fåglar på näringssök. En viss utglesning av strandskogen och enbuskmarken har skett under senare år.

Häckande par:

	medel 2000-042005-09		2010
Tofsvipa	4,8	3,2	1
Enkelbeckasin	2,7	3	2
Rödbena	1	0,2	-
Ängspiplärka	1	0,2	-
Gulärta	1	1	1

Övriga observationer:

Skedand	1 par
Årta	1 par

Säby 16 ha

Området har under lång tid varit välbetat. I början av maj konstaterades dock att beteshävderna var svaga. En del för fågellivet störande element finns i form av ristipp, skjutbana och annan verksamhet. Trots detta är antalet arter och individer relativt högt.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Strandskata	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tofsvipa	10	15	5	5	4	6	5	4	3	1
Enkelbeckasin	?	?	4	4	3	2	3	1	2	2
Rödbena	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1
Ängspiplärka	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Gulärta	3	4	5	4	3	4	3	2	2	2

Övriga observationer:

Gravand	2 ex i maj
Skedand	2 par

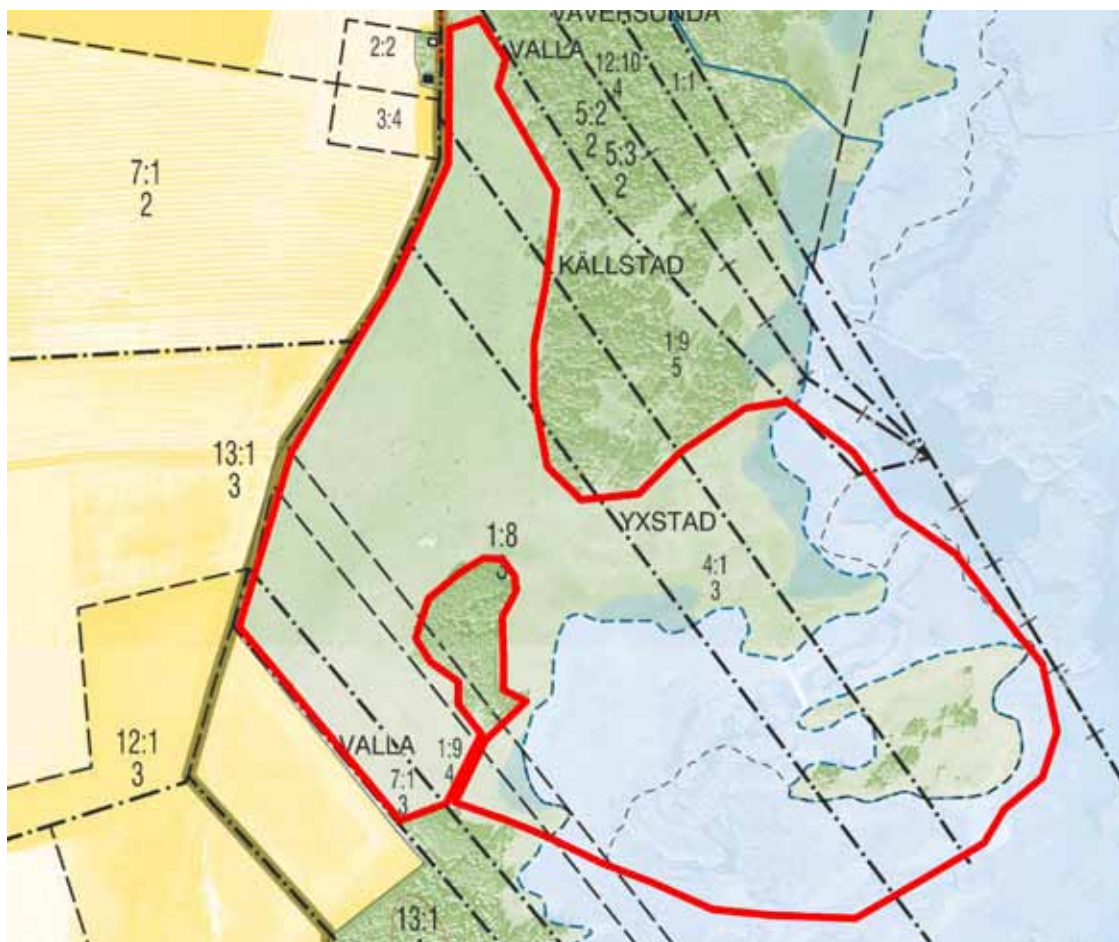
Källstad hopabete 26 ha

Hopabetet är välbetat och utgör utmärkta häckningsmiljöer för strandängsfåglar. Tyvärr är området svårinventerat pga få utsiktspunkter, vattenhinder, halvvida kreatur och hänsynskrävande rovfåglar. Det verkliga antalet revir är därför troligen högre än vad som redovisas nedan. De grävda dammarnas attraktion på fågellivet är måttligt. Ett par årtar och ett par skedand häckar i området men det är tveksamt om dammarna är det direkta bidraget till det.

	1993	medel 1996-2000	2001-04	2005-09	2010
Strandskata	?	0,6	1	0,6	-
M Strandp.	1	-	0,5	0,2	-
Tofsvipa	14-18	13	12,8	6	-
Brushane	1-2	0,2	0,5	-	-
Enkelbeck.	10-12	5	8,2	5	-
Storspov	1	-	-	-	-
Rödbena	1	1	1,2	1,4	2
Drillsnäppa	-	0,4	0,5	-	-
Ängspipl.	6	1	0,8	-	-
Gulärta	1-2	2	2,8	1,4	-

Övriga observationer:

Rödspov 1 ex. 2 maj	Roskarl 1 ex. 2 maj
M. strandpipare 1 ex 2 maj	Årtar 1 par
St. Strandpipare 1 ex 2 maj	Skedand 1 par

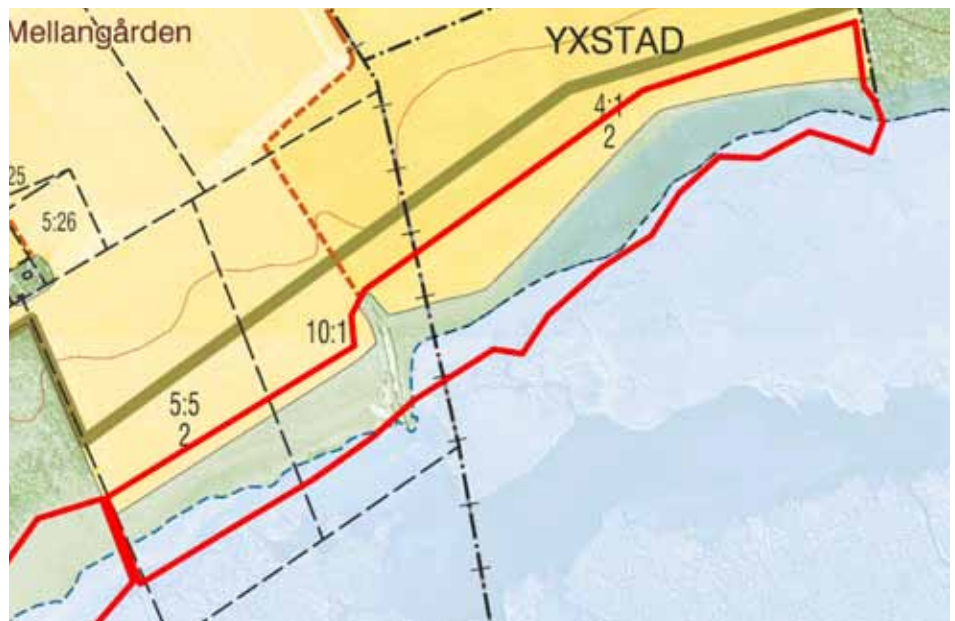
Yxstad strand 12 ha

Området är röjt under senare år och betas därefter med högt tryck. Ängen är smal men öppen och utan träd/buskar förutom i västra kanten. Blå bården är öppen hela våren.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tofsvipa	2	9	6	6	6	6	4	3
Enkelbeckasin	2	3	2	2	2	1	2	1
Rödbena	1	2	1	1	2	2	2	1
Gulärta	2	2	2	1	2	2	2	2
Ängspiålråka	-	-	-	-	-	1	1	-

Övriga observationer:

Strandskata	1 par
Årta	2 par
Skedand	4 par

Åsby 19 ha

Området har varit välbetat, ja rent av kortsnagat, under många år. Mellan ången och vassen finns en välutvecklad blå bård utan igenväxningssymptom, troligen beroende dels på bra betestryck och dels på det magra underlaget i form av gallstrand. Ur dagboken: 31 nötkreatur på maden som är mycket välbetad (1 juni).

	medel 2002-2006	2007	2008	2009	2010
Strandskata	0,6	-	-	-	1
Tofsvipa	5	8	6	3	4
Brushane	0,2	-	-	-	-
Enkelbeckasin	2	1	1	2	-
Rödbena	2	1	1	-	1
Ängspiålråka	0	-	-	-	-
Gulärta	3	3	2	2	1

Övriga observationer:

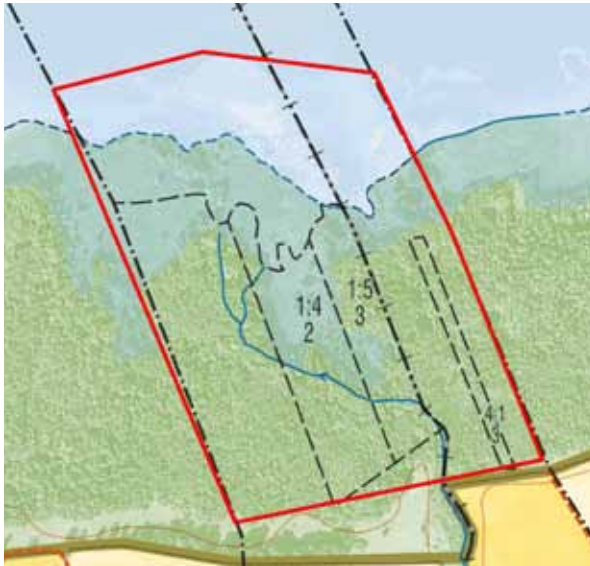
Årta	1 par
Skedand	2 par

Fågelinventering i Lorbybäckens delta

Bengt Andersson

Under 2010 genomförde undertecknad en mindre inventeringsinsats vid Lorbyträskområdet. Området som är ca 25 ha besöktes vid fyra tillfällen under maj - juni 2010. Vid ett tillfälle besöktes området sjövägen via båt, vid tre tillfällen från landssidan. Två besök gjordes tidiga morgontimmar, ett besök kvällstid, samt en övernattnig i området. Under besöken (ej båtturen) inventerades området via promenader från gamla strandlinjen genom strandskogen ner till stranden på båda sidor om bäcken. Samtliga fågelarter noterades som sågs eller hördes sjunga, spela eller varna.

Observationer i själva träsket och mynningen ut i sjön och intilliggande område enligt kartbilden.

Skäggdopping - minst 1 revir i vassbältet utanför deltat
 Grågås - minst ett par häckande i området eller dess närhet
 Trana - ett par under häckningstid, häckning trolig
 Gräsand - minst två honor med ungar
 Knipa - en hona med ungar
 Skedand - en hane noterad under häckningstid
 Årta - en hane noterad under häckningstid
 Kricka - minst två par bedöms häcka i området
 Tofsvipa - ett par födosökande i området av och till
 Enkelbeckasin - minst ett revir i området
 Rödbena - ett revir i området
 Havsörn - en adult noterad vid ett tillfälle under häckningstid.
 Lärkfalk - trolig häckning i närområdet väster om Lorbyträsk
 Drillsnäppa - noterad under häckningstid
 Sävångare - (2)
 Rörångare - (2)
 Skäggmes - hörd vid två tillfällen

Observationer i strandskogen runt Lorbyträsket enligt kartbilden (antal permanenta revir).

Morkulla (1)
 Skogsduva, (1)
 Ringduva, (1)
 Kattuggla (1)
 Större hackspett (1)
 Mindre hackspett (1)
 Trädpiplärka (2)
 Rödhake (5)
 Gärdsmyg (3)
 Rödstjärt (1)
 Buskskvätta (1)
 Taltrast (4)
 Björktrast (1)
 Koltrast (2)
 Trädgårdsångare (4)
 Ärtsångare (1)
 Svarthätta (5)
 Grönsångare (2)
 Lövsångare (12)
 Svartvit flugsnappare (1)
 Stjärtmes (1)
 Blåmes (2)
 Entita (3)
 Talgoxe (2)
 Trädkrypare (2)
 Kråka (1)
 Bofink (7)
 Steglits (1)
 Stenknäck (1)
 Grönsiska (1)
 Sävsparrv (2)

Övriga observationer i Tåkernbygden 2010

Lars Gezelius

Svanar-änder

Ägretthägrar uppträdde med ett ex 4 augusti och sedan sågs hela fem ex vid Glänås 13 - 19 augusti. Efter det sågs 1-2 ex 28 augusti - 2 oktober. En **rödhuvad dykand** sågs vid Glänås 15 maj. Minst fem par **gravänder** sågs i sjön i maj. Tre **sjöorrar** rastade vid Glänås 28 april samt ett ex. därstädes 15 maj. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 5-7.

Rovfåglar

Havsörnarna uppträdde relativt sparsamt detta år. Maxantalet blev nio ex. i januari - april samt åtta ex. 9 oktober. **Kungörn** (2K och 4K) noterades vid minst fem tillfällen under mars - maj samt i december. Flera observationer av **blåhök** och **fjällvråk** har gjorts under vinterhalvåret. Fyra fynd av **stenfalk** föreligger från januari - april, samt i oktober. **Tornfalk** sågs endast vid åtta tillfällen, under januari - mars samt september - november. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 23 tillfällen under året, dock inga obsar under mars, juli eller i november-december. Två par häckade på Omberg och 3 + 0 boungar märktes. Endast en observation av **röd glada** gjordes och det var vid Kvarnstugan 1 april. En hane av **stäpphök** noterades vid Säby 28 augusti.

Sumphöns-hackspettar

Spelande **vaktlar** har rapporterats från fyra platser i juni – juli, Broby, Kvarnstugan, Svanshals kyrka och Kyleberg. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. Fem noteringar av **småspov** gjordes 6 juni - 19 augusti, som mest sex sträckande 26 juli vid Renstad kanal. 94 **myrspovar** sträckte förbi Glänås 26 juli. Ett par **rödspov** spelade vid Lövängsborg 15 maj. Enstaka fåglar sågs också på Hångerlandet 15 april resp. Tovören 2 maj. Två **dubbelbeckasiner** spelade vid Lövängsborg 5 - 15 maj. Under hösten ringmärktes åtta **dvärgbeckasiner** vid Glänås. **Roskarl** noterades med ett ex. 2 maj vid Tovören och ett ex. vid Glänås 19 augusti. Ett par **mindre strandpipare** häckade vid översvämningen vid Holmen. På Sjötuna äng sågs fåglar endast i juli. Sju vårobservationer av **större strandpipare** gjordes, som mest rastade 10 ex vid Tovören 2 juni, dock inga häckningsindicer. Totalt 60 **brushanar** rapporterades rastande 2 maj vid Bankängen och 45 ex. rastade vid Sjötuna 26 augusti. **Kärrensäppor** rastade med som mest 110 ex. vid Sjötuna 26 juli samt 70 ex. vid Glänås 14 juli. Endast två observationer av **småsnäppa** gjordes, ett ex. Sjötuna 22 juli resp. 9 augusti. Sju observationer av **spovsnäppor** gjordes, som mest 13 ex. vid Glänås 14 juli. **Kustsnäppor** noterades vid sex tillfällen med 1-8 ex 14 juli - 28 augusti, flest vid Sjötuna där åtta ex sågs 26 juli till 26 augusti. Endast en notering gjordes av **mosnäppa** och det var på Bankängen 17 juli.

Som mest åtta **dvärgmåsar** sågs vid Glänås 9 - 15 maj. En ad. sågs även vid Sjötuna 3 juni. **Silltrut** noterades vid tre tillfällen; fyra ex. 11 april samt ett ex 5 juni resp. 5 november. **Skräntärna** rapporterades från 8 april - 29 augusti, som mest 25 ex. 15 augusti. Tre observationer av **hornuggla** föreligger; ett ex Ramstadbron 7 juni, ett ex Glänås 8 oktober och ett ex Hov 5 december. **Nattskärna** hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. **Mindre hackspett** observerades på fyra platser runt sjön under våren (i april/juli), vid Svälinge, Kvarnstugan, Glänås och Furåsa. Observationer av **göktyta** uteblev helt!!

Tättingar

Forsärla observerades vid Ramstadbron 7 april samt vid Renstad kanal 10 juli . **Rödstrupig piplärka** noterades vid Glänås 15 maj. En **skärpiplärka** sågs vid Svanshals äng 13 april samt ett ex. vid Hov 18 april. Två **blåhakar** ringmärkes vid Renstad kanal i september. **Gräshoppsångare** sjöng endast vid Lvängsborg samt Kolsbro. I juni fanns åtta revirhållande **kärrsångare** vid sjön. 13 ex. märktes under hösten vid Renstad kanal. En **busksångare** sjöng vid Kvarnstugan 2-11 juni och den kunde även ringmärkas. **Törnskata** har bara rapporterats vid ett tillfälle!, vid Renstad kanal 5 september. Tre sjungande **rosenfinkar** noterades i maj-juni. **Snösparv** noterades med som mest sex ex. 6 november. Inga noteringar under vårvintern. **Vinterhämlingar** sågs vid sju tillfällen under januari - april, som mest 60 ex. vid Herrestad äng 3 april. **Hämplingen**, numera upptagen på rödlistan, noterades vid 18 tillfällen april - oktober.

Meddelanden från Tåkerns Fältstation

- Nr 1 Meddelande nr 1. Tåkerns Fältstation 1965.
- Nr 2 Meddelande nr 2. Tåkerns Fältstation 1966.
- Nr 3 Meddelande nr 3. Tåkerns Fältstation 1967.
- Nr 4 Meddelande nr 4. Tåkerns Fältstation 1968.
- Nr 5 Meddelande nr 5. Tåkerns Fältstation 1969.
- Nr 6 Meddelande nr 6. Tåkerns Fältstation 1970.
- Nr 7 Meddelande nr 7. Tåkerns Fältstation 1971.
- Nr 8 Meddelande nr 8. Tåkerns Fältstation 1972.
- Nr 9 Meddelande nr 9. Tåkerns Fältstation 1973.
- Nr 10 Meddelande nr 10. Tåkerns Fältstation 1974.
- Nr 11 Meddelande nr 11. Tåkerns Fältstation 1975.
- Nr 12 Meddelande nr 12. Tåkerns Fältstation 1976.
- Nr 13 Meddelande nr 13. Tåkerns Fältstation 1977.
- Nr 14 Meddelande nr 14. Tåkerns Fältstation 1978.
- Nr 15 Meddelande nr 15. Tåkerns Fältstation 1979.
- Nr 16 Meddelande nr 16. Tåkerns Fältstation 1980.
- Nr 17 Bergengren, G. & Elderud, C. 1975. Tåkerns fältstation - en presentation. Vår Fågelvärld 34:264-267.
- Nr 18 Ekstam, U. 1975. Förändringar av fågelfauna och miljö i och vid Tåkern 1850-1974. Vår Fågelvärld 34:268-282.
- Nr 19 Persson, T. 1975. Brun kärrhök, *Circus aeruginosus* och rördrom, *Botaurus stellaris*, i Tåkern 1972-1974. Vår Fågelvärld 34:283-289.
- Nr 20 Jakobsson, L. 1975. Doppingarna i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:290-295.
- Nr 21 Björkman, G. 1975. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Tåkern. Vår Fågelvärld 34:296-310.
- Nr 22 Nilsson, L., Nilsson, P. & Sandberg, H. 1982. Häckfågeltaxering i vass, särskilt av vattenrall *Rallus aquaticus* och rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*. Vår Fågelvärld 41:26-28.
- Nr 23 Vingspegeln nr 2:1982.
- Nr 24 Björkman, G. & Tyrberg, T. 1982. Skäggesen *Panurus biarmicus* i Sverige 1965-1979. Vår Fågelvärld 41:73-94.

- Nr 25 Vingspegeln nr 2:1983.
Nr 26 Vingspegeln nr 2:1984.
Nr 27 Vingspegeln nr 2:1985.
Nr 28 Nilsson, P. 1986. Vasslätter vid Tåkern. Vår Fågelvärld 45:35-36.
Nr 29 Vingspegeln nr 2:1986.
Nr 30 Vingspegeln nr 2:1987.
Nr 31 Vingspegeln nr 2:1988.
Nr 32 Elf, A. 1988. Vårsträcket av svanar, änder och skrakar vid Tåkern. Vingspegeln 7:51-56.
Nr 33 Nilsson, L. 1988. Effekter av vasskörd på den häckande fågelfaunan i Tåkern. Vår Fågelvärld 47:310-319.
Nr 34 Vingspegeln nr 2:1989.
Nr 35 Vingspegeln nr 2:1990.
Nr 36 Fältarbete 1990. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1991.
Nr 37 Vingspegeln nr 2:1991.
Nr 38 Milberg, P. 1991: Kålsenap *Erucastrum gallicum* en försvinnande växt vid Tåkern. Svensk Bot. Tidskr. 85: 105-109.
Nr 39 Milberg, P 1991. Vasshättan *Mycena belliae* en förbisedd svampart i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 85:171-173.
Nr 40 Fältarbete 1991. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1992.
Nr 41 Gustavsson, N. & Gezelius, L. 1992. Pungmesen i Tåkern - historik och häckningsbiologi. Vingspegeln 11:32-37.
Nr 42 Vingspegeln nr 2:1992.
Nr 43 Elf, A. 1992. Andra fyndet av vitvingad tärna i Östergötland. Vingspegeln 11:88-89.
Nr 44 Gezelius, L. 1992. Skrattmåsen -ekologi och populationsförändringar. Vingspegeln 11:114-121.
Nr 45 Tyrberg, T. 1992. Det äldsta kända ornitologiska verket om östgötska förhållanden. Vingspegeln 11:141-142.
Nr 46 Fältarbete 1992. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1993.
Nr 47 Vingspegeln nr 2:1993.
Nr 48 Fältarbete 1993. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1994.
Nr 49 Vingspegeln nr 2:1994.
Nr 50 Fältarbete 1994. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1995.
Nr 51 Nilsson, L. & Hagström, B. 1995. Fågelinventering i Sommen 1994. Vingspegeln 14:27-30.
Nr 52 Vingspegeln nr 2:1995.
Nr 53 Tranesjö, J. 1995. Caféguide för Tåkernbygden. Vingspegeln 14:103-108.
Nr 54 Fältarbete 1995. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1996.
Nr 55 Vingspegeln nr 2:1996.
Nr 56 Gezelius, L. 1996. Rödspoven åter vid Tåkern. Vingspegeln 15:86-87.
Nr 57 Gezelius, L. 1996. Första häckningen av vassångare *Locustella luscinioides* i Östergötland. Vingspegeln 15:88-89.
Nr 58 Gezelius, L. 1996. Något om häckningen hos Tåkerns skrattmåsar. Vingspegeln 15:142-144.
Nr 59 Fältarbete 1996. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1997.
Nr 60 Vingspegeln nr 2:1997.
Nr 61 Fältarbete 1997. Rapport till Tåkernfonden WWF. Mjölby 1998.
Nr 62 Vingspegeln nr 2:1998.
Nr 63 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1998. Mjölby 1999.
Nr 64 Vingspegeln nr. 2:1999.
Nr 65 Fåglar i Tåkern. Fältarbete 1999. Mjölby 2000.

- Nr 66 Vingspegeln nr. 2:2000.
Nr.67. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2001. Årsrapport 2000 från Tåkerns fältstation. Mjölby.
Nr 68 Vingspegeln nr. 2:2001.
Nr.69 Milberg, P., Gezelius, L., Blindow, I., Nilsson, L., & Tyrberg, T. 2002. Submerged vegetation and the variation in the autumn waterfowl community at Lake Tåkern, southern Sweden. *Ornis Fennica*.
Nr.70. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2002. Årsrapport 2001 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
Nr 71. Vingspegeln nr. 2:2002.
Nr.72. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2003. Årsrapport 2002 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
Nr 73. Vingspegeln nr. 2:2003.
Nr 74. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2004. Årsrapport 2003 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
Nr 75. Vingspegeln nr. 2:2004.
Nr 76. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2005. Årsrapport 2004 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
Nr 77. Vingspegeln nr. 3:2005.
Nr 78. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2006. Årsrapport 2005 från Tåkerns Fältstation. Mjölby.
Nr 79. Vingspegeln nr. 3:2006.
Nr 80. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2007. Årsrapport 2006 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 81. Vingspegeln nr. 3:2007.
Nr 82. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2008. Årsrapport 2007 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 83. Vingspegeln nr. 3:2008.
Nr 84. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2009. Årsrapport 2008 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 85. Vingspegeln nr. 3:2009.
Nr 86. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2010. Årsrapport 2009 från Tåkerns Fältstation. Linköping.
Nr 87. Vingspegeln nr. 3:2010.
Nr 88. Gezelius, L. & Nilsson, L. (eds). 2011. Årsrapport 2010 från Tåkerns Fältstation. Linköping.

